

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

LIJDMATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

HOUD: Eene eigenaardige militaire figuur. (Toontje Poland), door M. Ch. van Rouveroy van Nieuwaal. — De invoer van mangga's in Nederland. Geen mislukking. — De woorden der Bar'e sprekende Toontje's, door Sn. — Ananas-cultuur in Suriname (Ingezonden). — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlj. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: I. Uit de Europeesche Pers, II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Amsterdam, II. Apeldoorn, III. Rotterdam. — Mededeelingen: I. Van het Dag-Bestuur, II. Van de Redactie, II. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 19 tot 26 December.

Eene eigenaardige militaire figuur, (TOONTJE POLAND) door M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

„De tijden veranderen, en wij met hen” en „de geschiedenis herhaalt zich”. Ziedaar twee groote waarheden, maar terwijl de eerste altijd opgaat, is dit van de tweede niet gezegd worden. Verandering, evolutie schrijden ten allen tijde en op elk gebied voort en wijzigen den aard en de opvatting van den mensch zoodanig, dat sommige vroegere verstande eenvoudig niet kunnen terugkeeren. Een voorbeeld hiervan geeft Indië te zien. Terwijl vroeger menschen, die, wegens hunne minderwaardige eigenschappen, in het moederland gaarne mist werden, in Indië vaak een arbeidsveld vonden, is daar ginds tegenwoordig voor hen geene plaats meer. Bezaten zulke menschen durf en energie, en konden zij over de noodige werkkraft beschikken, dan gelukte het velen onder hen zich in de tropische zon een goed bestaan, ja zelfs een groot fortuin te verwerven. Boekenkennis was niet noodig en werd zelfs niet op prijs gesteld: men viel veel liever te doen met menschen „met daden en vuisten”, ook al was hun zondenregister verre en blanco. En zulke opvattingen heerschten natuurlijk ook in het leger. Toen Engeland, een goede voorbeeld jaargeleden, zoo vriendelijk was onze opvattingen in Azië in te palmen, omdat Nederland niet bepaald op eigen verzoek, deel uitmaakte van het reusachtige rijk van den Groeten Kleinen Oorlog voerden, bevonden zich in het Indische leger officieren, zelfs hoofdofficieren, die of niet of maar weinig lezen en schrijven konden. In die dagen hadden ongeletterde, maar van „aanpakken” niet afgerichte elementen eene goede kans. Tot dezen behoorde de man wiens naam aan het hoofd van deze afdeeling staat vermeld. Voor iemand van zijne natuur, tijd vroolijk, zorgeloos en met eene neiging tot avontuurlijke, waren de kansen zeer gunstig. Hij wist er een zoo goed gebruik van te maken, dat hij zich niet alleen eene schitterende militaire loopbaan kon verwerven, maar tevens aan het Indische leger, en daardoor aan het moederland, onbetwistbare diensten vermocht te bewijzen. Die „waardeerbaarheid” is wellicht de reden geweest, waarom men die diensten dan ook maar niet waardeerde, zooals aan het slot van dit verhaal zal worden. In dit opzicht is er zelfs nu nog, weinig veranderd; nog altijd is officieel Nederland bizonner gul in het ophemelen van dat „brave, wakkere” enz. leger, zoolang er gevaar is, maar is het daar geweken, of de zware taak afgewerkt, of een eene, uit daden blijkende appreciatie, blijft dat leger „nuchter”.

Theodorus Poland („Toontje” was maar een bijnaam, waarover later) werd in 1795 te Alkmaar geboren, uit het huwelijk van Jan Poland, een kruisvaardertje, met een boerenmeisje uit Monnikendam. Hij werd opvoeding en onderwijs bemoeiden de ouders niet, zoodat hij op zijn 11e jaar nog niets geleerd had, daarentegen algemeen bekend was we-

gens het kattedwaad dat hij op straat uithaalde. Op genoemden leeftijd werd hij dan toch bij een schoolmeester in de leer en den kost gedaan; Dorus vond het echter — zooals te begrijpen is — bij den plattelandseleerde niet prettig en nu werd de jongen bij een koperslager geplaatst, maar ook dit werkterrein boeide hem niet en daarom probeerde men het bij een goudsmid. Hier was het alweer hetzelfde liedje en nu dacht de vader dat Dorus wellicht behagen zou scheppen in het schoenmakersambacht. Eene weduwe, die eene werkplaats in dit vak dreef, werd bereid gevonden den kwajongen als leerling te nemen. Misschien vermocht zij de teyredendheid harer klanten te verwerven, maar als leidsvrouw van een vroolijken, woeligen rakker, was zij ten eenenmale ongeschikt. Al spoedig bleek het den jeugdigen leerling dat zijne patrones in hevige mate aan den drank verslaafd was; zag hij dat zij „onder den invloed” verkeerde, dan maakte hij van de gelegenheid gebruik om van haar geld te kapen. Maar hoewel hij zich op deze wijze nu en dan aan contanten vermocht te helpen, had hij er weer na korten tijd genoeg van en liep weg. In eene volgende fase zien wij Dorus als leerjongen bij een barbier, tevens (zooals in dien tijd veel het geval was) apotheker en „chirurgyn”. Had hij bij zijne vorige patroons steeds vermocht de eer aan zich te houden, door *weg te loopen*, in zijne nieuwe positie gelukte hem dit niet, daar hij wegens onhandigheid werd *weggejaagd*, en zoo kwam hij opnieuw in het ouderlijk huis terecht.

Intusschen was zijne moeder weduwe geworden en hertrouwd met een man die zich vaak ferm bedronk. Natuurlijk gaf dit tot allerlei standjes en herrie in huis aanleiding; Dorus werd op den duur dien toestand beu, met het gevolg dat hij op zekeren dag naar Hoorn vluchtte, waar een familielid woonde. Toen gevoelde de moeder spijt en wist den vluchteling te overreden weer thuis te komen.

In 1807 kwam het groote keerpunt in zijn leven: in dat jaar toch geraakte hij in aanraking met „das Militair”, toen werd zijn toekomstig lot bepaald en deed hij zijne intrede in de krijgsmanswereld, waarin zijne eigenlijke roeping zich allerduidelijkst zoude openbaren.

In dien tijd kwam er n.m. te Alkmaar inkwartiering en de ouders van Dorus kregen een onderofficier in huis. Met dezen werd de jongen al dadelijk de beste maatjes; de verhalen die de gast over het soldatenleven ten beste gaf, en de mooie uniform deden Dorus den militairen stand als iets heel begerlijks voorkomen. Gaarne luisterde de toen twaalfjarige knaap naar hetgeen de onderofficier hem al zoo vertelde, en deze, die plezier had in den vroolijken, levendigen bengel, wakkerde diens lust om ook militair te worden, gaarne aan. Te samen beraamden zij een plan tot ontvluchting, de onderofficier zoude op zijn tijd weer vertrekken en Dorus zoude hem zoo spoedig mogelijk volgen. En zoo gebeurde; de onmisbare reispenningen bezorgde de jongen zich door een greep in de geldlade van zijne moeder.

Met behulp van den onderofficier kreeg Dorus eene plaatsing op eene militaire kweekschool voor jongens in Den Haag.

Hoewel de dienst zeer streng was, bevielen de uniform en het nieuwe leven hem zeer goed; de menage was natuurlijk zeer eenvoudig, maar in elk geval zoo overvloedig, dat een gezonde, altijd hongerige jongensmaag flink gevuld kon worden en thuis was Dorus allerminst in dit opzicht verwend. Daarenboven vond hij het best, dat er op de school geen onderwijs gegeven werd; de militaire dressuur was het eenige waarop het aankwam.

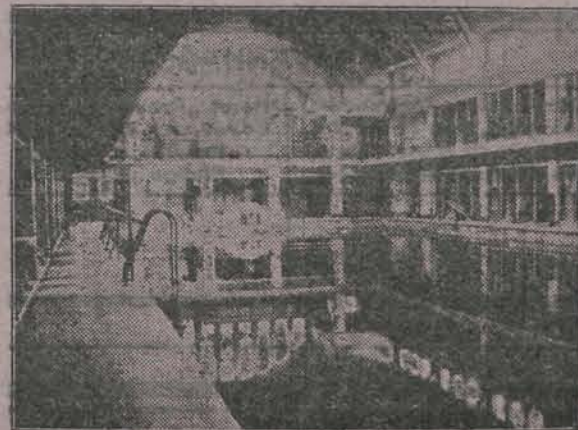
Na een verblijf van eenige maanden op de drillschool, kreeg de jeugdige kweekeling eenige dagen verlof naar Alkmaar. Daarvan maakte hij o.a. een schitterend gebruik, door zijn stiefvader, met wien hij het weer eens aan den stok kreeg, met welwillende medewerking van een paar zijner vroegere speelkameraden, in de gracht te gooien, op een avond dat de waardige stiefpapa weer eens beschonken naar huis strompelde.

In die dagen had de Groote Fransche Keizer eene chronische behoefte aan soldaten niet alleen, maar ook aan marinepersoneel. Op zijn last werd daarom de kweekschool opgeheven en werden de jongens op de oorlogsvloot geplaatst; Dorus kwam terecht op een schip dat voor Antwerpen lag. Hier zoude hij worden opgeleid tot pijper, maar zijne muzikaliteit bleek toen reeds, evenals in zijn later leven zou blijken, zoo wanhopig gering, dat de poging om hem zijn instrument te leeren bespelen, moest worden opgegeven. Niet ondenkbaar is het dat er eene niet geringe dosis onwil bij den leerling in het spel was.

MENNO & Co.
BANKIERS
OPGERICHT 1902
KORTE VOORHOUT 6
(naast Hotel Paulez)
DEN HAAG
6927
KLUISINRICHTING
— MET —
SAFE-LOKETTEN
TE HUUR
GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN
Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201
Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

Bad- en Zweminrichting DE REGENTES
Weimarstraat 63 - Tel. 32739 - Den Haag
In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

MODERNE INRICHTING, VOLDOEND AAN DE HOOGSTE EISCHEN VAN HYGIENE EN COMFORT
Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden
Stoom- en heete Luchtbaden
ZEEZOUT- DENNEN- KOOLZUUR- o.a. BADEN
1517
Waterbehandeling

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15
Den Haag
Groote sortering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING
Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

DE HOLLAND-INDIE VLUCHT

wordt in gedeelten afgelegd, omdat het tot de onmogelijkheden behoort, zulks in één keer te doen. Evenzoo kan het voorkomen, dat Gij gaarne al 't door U benoedigde ineens wilt koopen, doch het voor U onmogelijk is zulks in één keer te betalen. In dit geval is is het voor U de aangewezen weg, U in vertrouwen te wenden tot

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE”

zoals vele duizenden in dit geval doen. Wij leveren U al wat U noodig hebt TEGELIJK, terwijl wij IN OVERLEG MET U de betalingsconditiën regelen. Wij hebben groote sortering en voorraad in

KLEEDING EN MEUBILEERING

terwijl onze prijzen inderdaad zeer concurrerend zijn. Een bezoek aan onze Magazijnen zal U van een en ander overtuigen, terwijl de Directie U gaarne ALLE mogelijke inlichtingen zal verschaffen.

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE”

Alleen gevestigd Lange Beestenmarkt 119-127 Den Haag - Tel. 15555 - Opgericht 1898

**BIJ AANKOMST IN HOLLAND,
WENDT U IN VERTROUWEN TOT
„DERLUMS”**

DAMES- EN HEERENKLEEDERMAKERIJ
WEIMARSTRAAT 65
DEN HAAG :: TEL. 35170

Wij GARANDEEREN al ons werk
PRIMA Grondstoffen
en BESTE COUPE
PRIJZEN UITERST BILLIJK

HOTEL - RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde”, Bankapl. 2, Den Haag, Tel. 54148. Centr. verw. Warm- & koud water op de logeerk.	Hotel „Promenade”, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454 Prachtige ligging. Matige prijzen. 5035
--	--

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR
DINERS AAN HUIS BEZORGD

J. C. HARING WATERREUS

KOLONIALE WAREN SPECIALITEIT IN
COMESTIBLES OUDE BORDEAUX- EN
FIJNE VLEESCHWAREN PORTWIJNEN

HOFLEVERANCIER

SYMONSZSTRAAT 15, h. Corn. Jolstraat
TELEFOON 50325 :: SCHEVENINGEN
AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST”

Opleiding tot PARTICULIER SECRETARESS

voor jongedames uit de goede kringen, die M.U.L.O.-school, H.B.S., Lyceum of Gymnasium bezocht hebben. PROSPECTUS GRATIS, ook voor de privé- en clublessen in Steno „Grootte”, Typen, Fransch, Duitsch; Engelsch; Esperanto. Boekhouden. Handverbeteren

INSTITUUT „SCHOEVEERS”
STADHOUDERSPLEIN 3, DEN HAAG 7-3201 NIC. WITSENSTRAAT 3, AMSTERDAM

Toen probeerde men het met de trom, maar hoewel hij dit speeltuig altijd het mooiste heeft gevonden (wanneer anderen het bewerkten!) om het zelf te leeren, daarin had hij absoluut geen lust. Om van de gehate oefeningen bevrijd te worden, sloeg hij met opzet een paar keeren zóó hard op het tromvel, dat het stuk ging. En zoo kreeg hij zijn zin.

Niet lang na deze mislukte muzikale prestaties onderging Dorus zijn vuurdoop.

Vóór den Scheldemond kruisten een paar Engelse oorlogsvaartuigen; het eskader, waarop onze held zich bevond, kreeg order die schepen aan te vallen en te verdrijven. Er ontspoon zich een gevecht, dat niet lang duurde en bijna zonder bloedvergieten afliep, maar voor Dorus beduidde het zijne eerste kennismaking met den oorlog, en vaak werd hij bij het snorrende geluid der gewisselde projectielen, heel bleek om den neus. In latere jaren zoude hij geen last meer hiervan hebben, want vrees was bij hem, bij al zijne exploits de gerre in Indië, ten eenenmale vreemd.

In deze eerste krijgsperiode van Dorus gebeurde het op zekeren dag, dat Napoleon inspectie hield over de vloot; zoo kwam de keizer ook op het schip, waarop de jonge Poland diende. Bij het gaan langs de gelederen, die voor de inspectie waren opgesteld, viel het oog van den keizer op onzen jeugdigen zeeman en sprak hij dezen met een paar woorden toe; natuurlijk was Poland altijd niet weinig trotsch op dit feit!

In 1811 kreeg hij weder verlof naar Alkmaar; daar vond hij heel treurige toestanden: zijne moeder was krankzinnig geworden en werd in een gesticht verpleegd; zijne zusters waren tot diepe armoede vervallen en hadden daarom intrek genomen bij de grootmoeder, die op een hofje woonde. Schuld aan dezen stand van zaken was de dronken stiefvader. Dorus, die toch reeds zoo het land had aan dezen man, besloot tot wraak. Op zekeren avond wachtte hij met een paar van zijne oude bondgenooten bij het uithalen van dollen streken, zijn gehaten vijand in het donker op en ranselde op dezen met innig welbehagen los.

In die dagen, waarin Napoleon's gelukzon begon te tanen en waarin hij geweldige tegenslagen ondervond, zag hij zich gedwongen eene door hem tegen Engeland gerichte maritieme actie voorloopig op te geven. Soldaten en nog eens soldaten moest hij hebben en daarom liet hij zooveel mogelijk van het marinepersoneel overplaatsen bij zijne landlegers. Zoo kwam Dorus als infanterist in Frankrijk terecht. Daar was het een marcheeren zonder eind, voor een jongen van zijn leeftijd en bij de zware en ongemakkelijke uniformen en bepakkingen van de soldaten in dien tijd, een zeer afmattend bestaan. Hij werd dan ook op een gegeven oogenblik zoo ziek, dat hij in een hospitaal moest worden opgenomen. Dank zij zijne jeugd en zijn sterk, gezond gestel, genas hij vrij spoedig en hij zoude dus weer bij de troepen te velde kunnen worden ingedeeld, maar daar hij goed Fransch geleerd had, werd hij aangehouden en door de priesters en zusters die in het ziekenhuis werkten, gebruikt als tolk bij zieken. Daarenboven liet men hem menigmaal eene rol vervullen bij het afnemen van de biecht en het toedienen der H. Sacramenten bij stervenden.

Maar ten slotte moest hij dan toch weg en was het goede gemakkelijke leventje gedaan. Hij wordt naar Chateauroux gedirigeerd en verricht werk bij een steenhouwer.

Na den val van Napoleon en zijne verbanning naar Elba, werden de Hollandsche troepen naar het vaderland teruggezonden, en zoo vertoonde Dorus zich weer te Alkmaar. Tot zijne vreugde vond hij zijne moeder weer genezen, maar zij, zoowel als hare dochters, waren straat-arm. Overal doet de jonge Poland pogingen om werk te krijgen om daardoor zijne naaste bloedverwanten wat te kunnen steunen, maar waar hij ook aanklopt, overal stoot hij het hoofd.

Dan maar weer soldaat worden, denkt hij; zelf had hij dan den kost en thuis was het een mond minder. Hij teekent dus als infanterist en ontvangt als handgeld het kapitaal van ... f 6! In 1815 gaat hij over naar een nieuw opgericht bataillon, dat voor den dienst in Indië bestemd was. Het zoude echter nog eene poos duren, voordat dit korps zijne bestemming zoude volgen. In Maart van genoemd jaar schrikt geheel Europa op door de mare: „Napoleon is van Elba gevlucht en in Frankrijk geland!” Met koortsachtige haast worden van alle kanten troepen tegen hem afgezonden, en ook het

bataillon van Dorus marcheert af. „l'Ogre Corse” tegemoet. Het rukt door België, maar niet tot aan de plek waar de slag geleverd worden, die over het lot zoowel van Napoleon van Europa moest beslissen. Het korps werd in de achterhoede gehouden om als eene eventuele reserve te kunnen dienen; men wilde het eenigszins mogelijk, sparen voor Indië. Zoo kwam het dat Dorus van Waterloo niets te zien kwam, maar toch werden, bij terugkomst in Holland die deel uitmaakten van het Indische bataillon overal door de verheugde bewoners braaf geëerd en bejubeld als „Waterloo-helden”!

In October van hetzelfde jaar zeilde het korps uit naar Indië. Voor den jongen Poland was de van dat vertrek het begin van zijne Indische baan, die zoo rijk aan schitterende wapens zoude blijken!

Tegenwoordig is eene reis naar Indië niet meer dan een uitstapje; vroeger gingen er maar mee heen. Men had dus toen aan boord meer tijd dan men verwerken kon. Van die talrijke uren maakte Dorus gebruik door zich nog wat in het lezen en schrijven te bekwamen, maar naast vervulde hij met ijver en belangstelling dienstplichten. Hij was dan ook nog niet lang aan boord toen hij de korporaalsstrepen verwierf.

De reis ging natuurlijk om „de Kaap”; het had veel averij gehad, zoodat het vóór Kaap gerepareerd moest worden. Het werk duurde weken; de meeste officieren gingen aan wal logeerden bij particulieren. Ook de kapitein Poland behoorde onder die logés; hij nam de mede als zijn ordonnans, die hem overal vergezocht, zoodat de jongeling heel wat van Kaapstad en streken te zien kreeg en een goed leventje had. Eindelijk, 561 dagen nadat Holland's blik duin uit de blikken der reizigers was verdwenen, wierp hun schip het anker uit op de reede Batavia. Onmiddellijk kiest de generaal An Poland tot zijn ordonnans, maar lang zou niet in deze functie dienst doen.

In 1818 breekt er een oproer uit in het Oost-Indische; er wordt eene expeditie heengezonden waarbij Poland wordt ingedeeld, maar deze geducht klop; eene week lang brengen de troepen in benarden toestand door, maar daar komt sterking; de krijgskans keert en het oproer bedwongen. Blijkbaar was toen de ethische ting nog niet uitgevonden, althans men wist victorie niet beter te vieren dan door het opstellen eener piramide van afgehakte schedels vijanden!

Niet lang daarna kwam er alweer werk aan winkel, doordat er opstootjes in Bantam werden gemeld. Eene troepenmacht onder Verm Krieger, waarvan Poland deel uitmaakt, tegen de oproerders afgezonden. Ook bij dit tocht werden drastische beginselen gehuldigd. den afmarsch richtte de bevelhebber zich tot menschen, met de mededeeling, dat, wie zich sterk genoeg mocht gevoelen, thuis kon blijven want een dokter zou niet meegaan; wie ontevreden of gewond mocht worden, zou eenvoudig worden achtergelaten of doodgeschoten om niet in 's vijands handen te laten vallen! Men er in die dagen wel eigenaardige opvattingen na! De aldus toegesprokenen schenen daarin ter niets vreemds te vinden, althans geen hun trok zich terug, en de expeditie ging op het af. Ongelukkigerwijze had zij echter weinig succes, want de tegenpartij paste de zelfde tactiek toe als de Russen tegen Napoleon, eene met die voor de „grande armée” zoo fataal werd; vijand wilde het niet tot vechten laten komen, trok zich steeds voor onze troepen terug.

Enigen tijd na dezen tocht werd kapitein meulen Krieger bevorderd tot majoor, met gelijktijdige benoeming tot gouverneur van Malakka tot de daarheen overgeplaatste troepen. behoorde ook de compagnie waarin Poland diende. Een maanden na aankomst op de nieuwe standplaats ging hij over naar Riouw; hier ontving hij gratificatie van f 27.50 als „Waterlooheld”, al hij den beslissenden strijd niet medegemaakt had; doceurtje was hem daarom niet minder welkom.

Druk schijnt de dienst op Riouw niet gewenscht te zijn, ten minste Poland besteedde een groot deel van zijn vrijen tijd met het hof te maken aan een jong Portugeesch meisje; blijkbaar was het daarmede ernst, want op zekeren dag richtte hij tot zijn kapitein het verzoek om vergunning tot het aangaan van een huwelijk. Maar nu kwam

RUSTHUIS

LIANA VAN STOLBERGLAAN 79
DEN HAAG - TEL. 71488

LEGENHEID TOT OPNAME VAN OUDEN VAN
GEN, ZIEKEN, RUST- OF HULPBEHOEVENDEN
STIGE OMGEVING - DOKTER NAAR KEUZE
Zr. & Br. BERGMANS.

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”

Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET
CENTRUM DER STAD

SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST

UITSTEKENDE KEUKEN.
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

van eene koude kermis thuis; de kapitein
geweldig boos en in plaats van de vurig be-
vergunning kreeg de verliefde jongeling
dagen arrest! 't Was wel een eenigszins
middel om de liefde uit den boezem van
ninaar te bannen, maar geholpen schijnt het
hebben, want Poland liet zijne trouwplannen
Te verwonderen is het echter, dat hij, met
al behalve gedweeë natuur, zich bij eene zoo
uwend onbillijke straf neerlegde, maar
over onredelijke maatregelen waren in
tijd blijkbaar nog niet gebruikelijk.

gedig kreeg de teleurgestelde huwelijks candi-
eene heilzame afleiding; onder de op Riouw
gde Boegineezen brak een oproer uit. Tot
ampen hiervan kwam Vermeulen Krieger van
ka over om de actie te leiden. Hierin kreeg
gelegenheid zich onder de oogen van dezen
als wij zagen, weinig malschen, maar dappe-
chef, te onderscheiden. Hij vermeestert een
oproer verloren Nederlandsche vlag, maakt
illa's buit en brengt twee krijsgesvangenen
Een en ander wordt beloofd door zijne be-
elling tot sergeant.

at lang bij deze krijgsverrichtingen had men van
voeligheid geen hinder; zoo werden aan
militair, die afgehakte hoofden van vijanden
onen, twee Spaansche maten per stuk uit-
te. Men denke zich in den tegenwoordigen
odanige methodes!

de militaire actie afgelopen en de rust
teruggekeerd was, werden de troepen naar
ka teruggezonden. Voor Poland duurde de
maar kort, want nauwelijks teruggekomen,
hij de opdracht om met een detachement van
naar de monding der Djambirivier te varen
ze onder observatie te houden. Er was nam.
en dat door inlandsche vaartuigen langs
aterweg oorlogsmaterieel en levensmiddelen
het binnenland werden gesmokkeld; op een
dag geraakte ons troepje slaags met een
krijgsbedrijf voer de ontzagwekkende ex-
maire macht weer naar Malakka terug.

1821 verbond Poland zich voor een nieuw
van zes jaar voor den militairen dienst; hij
ngt f 100 als handgeld en daarenboven f 21
leeding. Zoo'n som had de gewezen Alk-
che straatbengel nog nooit gezien, nog min-
zelen. Een goed financier was hij niet, en hij
ook nooit geworden; geld was voor hem,
en goedgeeisch als hij nu eenmaal was, in
zaak een middel om pret te maken, en hiertoe
st op dat oogenblik eene goede gelegenheid.

an ter reede liggend schip waren de kapitein,
urman en de helft der equipage aan cholera
ader haar beheer had genomen. Van de la-
met dit lichaam eene vendutie houden; daar-
waren o.a. ettelijke vaten wijn. Hiervan kocht
er een met een inhoud van 300 flesschen;
delijk werd dit aangestoken en onder groote
heid met de genoodigden opgebluft. In
tijd liep er geen druppel meer uit, dus er
en tweede vat gekocht! (en leeggedronken!).

et volgende jaar, 1822, zien wij Poland te
Hij werd daar geplaatst bij eene „flank-
gaie” (men had toen ook „centercompag-
Zoo'n plaatsing gold als eene onderschei-
want die „flankeurs” heetten de beste, flink-
rels. Zij genoten dan ook het niet geringe
... een knevel te mogen dragen. Voor
ni onderhouden van dit mannelijk ornament
gen de daarop rechthebbenden eene dagelijk-
elage op hunne soldij van drie cents voor de
affing van knevelwas! Hieruit blijkt wel
aal het Indische leger altijd door de Regee-
handeld werd!

jaar later wordt Poland bevorderd tot ser-
major. Hoewel hij daardoor al weer een
vooger op de militaire ladder steeg, be-
gde hij deze benoeming als een geweldig
waarmede hij alles behalve in zijn schik
an boeken, schrijverij en administratie had
eenmaal „een broetje dood”. Een geweer
paste oneindig meer in zijne hand en bij
ard, dan eene pen.

neemt hij deel aan eene expeditie op
en komt hij in garnizoen te Maros. Hier
wel een benting, maar deze verkeerde in een
verdedigbaren toestand. Er moest nog heel
gebeuren, voordat zij eene werkelijke ver-
kon worden genoemd. Ongelukkigerwijze

was de plaats zeer ongezond; het gevolg was dat het
aantal zieken en doden zeer groot was. Het be-
graven der laatstgenoemden was opgedragen aan
Poland; hij werd daardoor gepromoveerd tot dood-
graver! Maar behalve deze functie vervulde hij nog
andere „bijbaantjes”, zooals dat van plaatsmajoor,
pakhuismeester, ja zelfs van... hondenslager!
Men had nam. veel overlast van de talrijke los-
loopende, onbeheerde, veelal schurftige en steeds
hongerige honden; de arme dieren, waarvan de
inlanders zich niets aantrokken (behalve dan door
steenworpen) zwierven er in grooten getale rond.
Niets was voor hunne vraatzucht veilig en het ge-
huil en gejam, dat zij, 't liefst bij lichte maan aan-
hieven, belette den soldaten rustig te slapen. Zij
die Indië bewoond hebben kennen die „gladackers”.

Aan Poland werd opgedragen onder deze be-
klagenswaardige steilooeren eene flinke opruiming
te houden.

In het volgend jaar 1825 nam hij deel aan eene
expeditie tegen Boni, op Celebes. Bij de verschillen-
de affaires onderscheidde hij zich zóó, dat hij on-
middellijk tot tweeden luitenant werd bevorderd.
Hij was toen 30 jaar oud. Wel een late promotie;
maar wanneer men bedenkt uit welk milieu hij
afkomstig was, dat aan zijne ontwikkeling nooit
eenige zorg was besteed, en dat hij zijne intrede
in de officierswereld alleen dankte aan zijne schit-
terende houding te velde, dan is het van zelf
sprekend dat hij op zijn luitenants-epauletten
trotsch was. Weldra zal hij opnieuw bewijzen dat
hij zijne bevordering waard was.

Hij neemt dan deel aan eene expeditie onder den
major Sollewijn, naar Borneo, gericht tegen op-
roerige Chineezen. Het zou echter niet tot vechten
komen; in dat jaar (1825) kwamen er zeer ernstige
berichten, die wel zeer overdreven waren, maar
toch noopten tot het afzien van den voorgenomen
tocht. Het heette dat op Java krachtige opstanden
waren uitgebroken, geleid door Dipo Negoro; de
toestand was zoo bedenklijk, dat alle troepen, die
maar eenigszins elders konden worden gemist, naar
Java werden gedirigeerd. Dit was het begin van
den Java-oorlog, die van het Indische leger vijf
jaren lang de grootste krachtinspanning zoude
eischen.

De troepen onder Sollewijn vertrokken dus ook
naar het nieuwe oorlogsterrein en werden te Se-
marang ontscheept. Spoedig had er een treffen met
den vijand plaats bij Demak, waarna weder naar
Semarang werd teruggemarcheerd. Kort daarna
wordt opgerukt naar Djogdjakarta. Hier zetelde de
nog zeer jeugdige sultan, een halfbroer van Dipo
Negoro, wiens hoop op den troon, door de verheffing
van den knaap, een echten zoon van den vorigen
vorst, was te niet gedaan, een feit dat bij Dipo Ne-
goro groote ontevredenheid had opgewekt en een der
voornaamste aanleidingen tot zijn opstand uit-
maakte. Er was dus wel reden om den knaap goed
te bewaken. Deze taak nu werd aan Poland opge-
dragen, zeer tegen zijn zin, want voor kindermisje
gevoelde hij zich al zeer ongeschikt. Gelukkig voor
hem krijgt hij ander werk, veel meer naar zijn hart;
hij kreeg n.l. het bevel over de Madoereesche hulp-
troepen. Dat was eene glorie! als tweede luitenant
het commando te voeren over een korps van 3000
man, waarbij 40 hoofd- en 80 subalterne officieren,
natuurlijk ook Madoereezen. Vorstelijk werden deze
mensen niet betaald; zoo „genoot” hijv. een ma-
joor f 50 en een luitenant f 16 maandelijksch trac-
tement!

Met dit korps kon Poland het opperbest vinden;
hij werd in korten tijd in hooge mate populair, zoo-
dat hij met zijn troep vrijwel kon doen wat hij wilde.
Ook de latere jaren zou hij toonen bijzonder veel takt
te hebben om met inlanders van allerlei landaard
om te gaan; hij trachtte steeds hunne taal te leeren,
iets wat op den inlander steeds een gunstigen in-
druk maakt. Wel was hij in dienstzaken streng,
maar daarbij goedig en altijd vroolijk; zijne men-
schen gevoelden dat hij hart voor hen had.

Onder zijne leiding namen deze hulptroepen een
levendig aandeel aan den oorlog. Waar hij aanviel
deed hij dit met onstuimigheid en een niets ont-
zienden durf; was de tegenpartij geslagen en tot
wijken gebracht, dan achtervolgde hij de vluchte-
lingen met de taaie vasthoudendheid van een bul-
hond. Op zekeren dag joeg hij weer op deze wijze
achter wegrekende vijanden aan, en bleef daarbij
zoo lang weg, dat generaal Coehus, onder wiens
bevel de actie op dat oogenblik stond, en die Poland
bijzonder graag lijden mocht, zich ongerust maakte.
Eindelijk den wakkeren jongen officier ziende op-

dagen, riep de generaal geheel spontaan uit: „God-
dank! daar is Toontje!” Van af dit moment werd
Poland steeds bij dien naam genoemd. Iedereen
sprak hem zoo aan, en hij vond dat best; hoe min-
der „deftigheid” hoe liever, was zijn stelregel; hij
ging dan ook met zijn meerderen altijd heel huise-
lijk om. Kapiteins en majoors tutoyeerde hij, en
zijn overste sprak hij toe met „oudje” en hem nu
eenmaal kennende, lieten zijn superieuren zich
zoo'n onvormelijken vocativus aanleunen. Nooit
geneerde hij zich er voor hen vlak in hun gezicht
te zeggen, wat hem voor den mond kwam.

Eens had Toontje het aan den stok met den ad-
judant van Sollewijn: deze laatste liet den loslip-
pige vóór zich komen en gaf hem een geducht
standje. Toontje werd boos omdat hij in het onge-
lijk werd gesteld en zette een grooten mond op.
Het gevolg was dat zijn chef hem op staanden voet
provooststraf oplegde. Provoost op het gevechts-
terrein? Zooiets was nog nooit verlood; en wáar
was de provoost? Natuurlijk vróg Toontje dit ook.

„Bij de drieponders”, antwoordde Sollewijn.
„Best” zegt de ander, hij saluëert, wandelt heel
bedoord naar de kanonnen en zet zich op zijn ge-
mak op een affuit neer. Maar hij had nog maar
kort „gebromd” of daar dringt de vijand op: er
wordt alarm geblazen en alles is in rep en roer.
Toontje trekt zich van de herrie niets aan, hij kijkt
rond en blijft in de grootste zielsrust op de affuit
zitten. Daar roept Sollewijn hem toe, zijne plaats
bij zijn soldaten op te zoeken. „Neen, majoor”, zegt
hij langs zijn neus weg, „Ik zit immers in de pro-
voost!” en de straf wordt opgeheven. Toontje, wát
blij dat hij mee mag vechten, weert zich zoo kranig,
dat z'n straf voorgoed wordt geroeyerd; daaren-
boven belooft generaal de Kock hem bij de eerstvol-
gende gelegenheid voor bevordering voor te dra-
gen. Ten gevolge van de drukke tijden bleef deze
promotie voorloopig uit. Dit gaf aanleiding tot eene
eigenaardige houding van onzen held; in 1829 werd
hem medegedeeld dat hij benoemd was geworden
tot ridder in de Militaire Willemsorde, maar hij
verkoos deze onderscheiding niet aan te nemen.

„In het besluit staat toch: aan den *ersten* luitenant
Poland”, sprak hij, „en dat ben ik niet; ik ben im-
mers nog maar *tweede* luitenant!” Toen generaal
de Kock van deze weigering hoorde, liet hij Toontje
bij zich roepen, en verklaarde dat de schuld van
het verzuim in zake de toegezegde bevordering niet
aan hem (den generaal) lag; deze had hem wel
degelijk voorgedragen, maar de commissaris-gene-
raal had geweigerd het hem voorgelegde concept-
besluit ter bevordering te onderteekenen. Daarmede
s'elde Toontje zich tevreden en hij liet zich het
ridderkruis op de borst hechten.

Na een strijd van vijf jaren werd, door de ge-
vangenneming van Dipo Negoro een einde aan den
Java-oorlog gemaakt. De Madoereesche hulptroe-
pen, die aan dien krijg een zeer werkzaam aandeel
hadden genomen, waren nu overbodig geworden en
Toontje kreeg de opdracht zijn korps weder naar
Madoera terug te geleiden. Met de reis „huistoe”
was nog al wat tijd gemoeid, want op alle plaatsen
die de wakkere overwinnaars aandeden, werden zij
feestelijk onthaald door de inwoners wien, door
den voor ons gunstigen afloop van den oorlog, een
zwaar pak van het hart was genomen. Al die fes-
tijnen waren een kolfje naar Toontje's hand en de
jeugdige luitenant-opperbevelhebber van de rei-
zende schare had geene haast, en deed dus geene
moeite den prettigen tijd te bekorten.

Bij aankomst te Bangkalan wachtte den troepen
eene schitterende ontvangst; de sultan wist niet
wat hij zoude doen om zijn „zoon”, zooals hij Poland
't liefst noemde, te toonen hoe hij het waardeerde
dat zijne krijgers zoo'n goed figuur hadden ge-
maakt, hetgeen hij, en niet ten onrechte, toeschreef
aan de flinke en tactvolle leiding van hun Hol-
landschen chef. Zoo maakte hij Toontje ridder van
de Gouden Kris (later, toen hij adjudant van den
Sultan was geworden, kreeg hij van de Indische
Regering vergunning zich een schitterende, kost-
bare kris, aan een gouden draagband om te
hangen).

Nadat de troepen afgedankt en naar hare kam-
pong teruggekeerd waren, gaf de sultan, ter eere
van Poland een schitterend afscheidsfeest bij diens
terugkeer naar Java. Na een kort verblijf te Soera-
baja, maakt Toontje een uitstapje naar Pasoeroean
en daar wordt de populaire held druk be-feest.

Te Soerabaja teruggekeerd, scheept hij zich in
voor Samarang, aan boord van een schip, waarvan
de gezagvoerder een Arabier was. Toen deze, naar

MODE-ACADEMIE J. & G. DE GRAAFF

ANNA PAULOWNA STRAAT 18a :: DEN HAAG

Degelijke Vakschool ter opleiding van Dames en Meisjes tot Costumière, Coupeuse en Leeraren in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak. Het onderwijs wordt door **ERVAREN LEERARESEN** gegeven. Vraagt prospectus. — **BEGIN CURSUS 2 JANUARI 1929.** G. DE GRAAFF.

Toontje oordeelde, te kort schoot in beleefdheid, liet hij, om zijn Muzelmanschen kapitein te ergeren, een ham op tafel zetten; daarenboven had hij een hondje bij zich. Over de aanwezigheid van een deel van een voor een Mahomedaan onrein dier, en van een geheel en levend exemplaar van een evenzeer onreine diersoort, werd de kapitein natuurlijk geweldig boos, en zoo kwam het tusschen hem en zijn plaaggeest vaak tot spektakel, waarover de laatste veel pret had.

Het scheen wel dat Poland nooit lang rust mocht hebben, iets wat hij trouwens ook niet wenschte. Een jaar na het beëindigen van den Java-oorlog brak in de Padangsche Bovenlanden de z.g. Padri-oorlog uit. In October 1831 werd daarom, onder generaal Michiels, eene expeditionaire macht naar het oproerige gebied gezonden; bij die troepen werd ook Toontje ingedeeld. Door ongunstig weer duurde de vaart naar Padang langer dan gewoonlijk. Ter genoemder plaatse ontscheept, werden de troepen voor het beoogde doel georganiseerd, waarmede eenige dagen gemoeid waren. De officieren poogden zich dien tijd, vóór den afmarsch „naar boven” op de aangenaamste wijze te bekorten. Och, waarom ook niet? Voor verreweg het meerendeel ongehuwd als de officieren toen waren, behoeften zij te velde niet aan vrouw en kinderen te denken, en daarbij het idee: „we gaan gevaren tegemoet, wie weet of we het er levend afbrengen!” In de door de officieren betrokken primitieve, naar 's lands bouw-orde, op palen rustende woningen, was het voortdurend feest; men hield open tafel, deed druk aan dansen (waarbij ook inlandsche meisjes werden uitgenoodigd) op de muziek van een draaiorgel, waarvoor men het prijsje van f 800 had betaald! Geldzorgen kende men blijkbaar alleen van hooren zeggen!

Toen de opmarsch begon, hadden velen onder de trouw gebleven inlanders zich als hulpstroepen aangemeld. Heel veel plezier werd van hen niet beleefd; wel hieven zij bij eene ontmoeting met den vijand een ontzettend geschreeuw aan, maar begon het te spannen, dan lichtten ze hunne hielen.

Evenmin als bij het noemen van den Java-oorlog, willen wij het verloop van den Padri-opstand beschrijven en zullen we ook hieruit slechts eenige grepen doen, wanneer die betrekking hebben op den hoofdpersoon van dit verhaal.

(Wordt vervolgd).

De invoer van mangga's in Nederland.

Geen mislukking.

Het „Soer. Handelsblad” publiceerde een artikel-tje, getiteld: „Indische vruchten naar Nederland, de proef met mangga's mislukt.”

Het daarin medegedeelde verdient eenige recht-zetting, schrijft de directeur der afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut te Amsterdam. ¹⁾ Thans wordt de indruk gewekt alsof verzending van mangga's naar hier tot nu toe mislukt is; gebaseerd als ze is op onvolledige feiten, is die indruk evenwel onjuist.

Eind 1927 kwamen hier proefzendingen van mangga's aan, en uit Pasoeroean en uit Cheribon. De vruchten van Pasoeroean waren verpakt op de Chineesche manier, onrijp, stijf op elkaar gepakt in kisten; die van Cheribon daarentegen met tusschenliggende klappervezel als emballage-materiaal, maar ook nog in kisten. Het resultaat was voor Pasoeroean een totale mislukking; voor Cheribon véél beter, ofschoon nog onbevredigend.

Het Handelsmuseum adviseerde aan de afzenders in beide plaatsen om volgende proefzendingen iets rijper te verpakken, met rijklijk klappervezel en in kratjes van slechts één laag vruchten.

Per m.s. „P. C. Hooft” arriveerde toen 8 October j.l. een eerste proefzending van ruim 2000 stuks uit Cheribon van den nieuwen oogst, resultaat belangrijk beter, zooals ook blijkt uit de beoordeeling in uw blad van 10 Oct. j.l. evenals uit de andere andere bladen. Per s.s. „Koningin der Nederlanden” kwam op 22 October j.l. een tweede proefpartij uit Cheribon aan, ditmaal groot bijna 3000 stuks mangga gedong; resultaat wederom goed.

Maar met dezelfde boot arriveerde tevens de proefpartij van ca. 6000 mangga's uit Pasoeroean (die in bovengemeld stukje van het Soer. Hbl. als

mislukt wordt beschreven. En inderdaad was die zending mislukt, want geen enkele vrucht was meer bruikbaar, alle waren bedorven. Men had echter te Pasoeroean op eigen initiatief toch weder de oude verpakking, dus zonder klappervezel, toegepast; de vruchten waren wel reeds in houten kratten verpakt, maar daarin toch nog in eenige lagen dik.

Het feit, dat in dezelfde koelkamers de mangga's uit Cheribon wél goed overkwamen, bewijst dat de oorzaak der mislukking van de zending uit Pasoeroean niet in de koelkamertemperatuur gelegen heeft, maar, behalve misschien in den graad van rijpheid, zeker in de wijze van verpakking. Ook de verzending van de plaats van herkomst naar de boot was verschillend geweest.

In de mededeeling, ontleend aan het Soer. Hbl., wordt ten slotte opgemerkt: „Er zullen thans proeven genomen om uit te maken, welke behandeling en temperatuur de recalcitrante mangga dan wel vereischt.” Wij meenen, dat de uitkomsten van de twee laatste proefpartijen uit Cheribon per s.s. „Koningin der Nederlanden”, het antwoord op die vraag gegeven hebben.

Wij kunnen daar nog aan toevoegen dat sindsdien een derde zending mangga's uit Cheribon is aangekomen en wel per s.s. „J. P. Coen” op 5 November j.l. Die zending bestond uit ruim 2500 vruchten, rechtstreeks door fruitimporteurs bestemd. Wel een bewijs dat de Nederlandsche fruit-handel vertrouwen begint te stellen in de mangga's van Java, zoo die maar doelmatig verpakt en verzonden worden.

De woorden der Bare'e sprekende Toradja's.

Dr. N. Adriani. *Bare'e—Nederlandsch Woordenboek*, met Nederlandsch—Bare'e register. Uitgegeven door het Bat. Gen. v. Kunsten en Wetenschappen; Leiden, E. J. Brill, 1928.

De Toradja'sche stammen van Midden-Celebes hebben de gewoonte hun taal te noemen naar het ontkenningwoord in die taal; bare'e beteekent neen of niet: zoo is de taal aan haar naam gekomen. Wil men een geografischen naam voor de taal, dan zou zij Posso'sch kunnen heeten, omdat het stroomgebied van de Posso in zijn vollen omvang het voornaamste deel van haar gebied is. Aldus de Encyclopaedie i.v. Bare'e; het geheele artikel beslaat zes kolom; ook over de zeer rijke letterkunde van het Bare'e vindt men daar iets; het Encyclopaedie-artikel Toradja'sche talen verwijst mede daarheen. Het bestaan van het boek van Adriani en Kruyt „De Bare'e sprekende Toradja's van Midden-Celebes” mag ik bekend onderstellen.

Het bovengenoemde woordenboek zwijgt over dit alles; het is een *woordenboek*, en het valt met de deur in huis, zegt hoe de woorden dezer *letter-schrift missende Toradja's* in onze taal zijn weergegeven, spreekt over de etymologische inrichting en de hamzah als 't eenige bijzondere letterteeken. Na de korte inleiding van dr. Adriani volgt een iets langer „bericht van de uitgevers”, zijn weduwe, mevrouw Adriani-Gunning, en S. J. Esser, gedateerd Februari van dit jaar. Dr. Esser is voor de bewerking van de spraakkunst derzelfde taal naar Indië vertrokken, om aldaar de uitgave te bezorgen. Zijn academisch proefschrift behandelt de klank- en vormleer van het Morisch. Het voorbericht van het Bare'e-Woordenboek vertelt van de moeilijkheden die voor een groot deel werden opgelost, van de onmogelijkheid om het werk zóó te doen als de schrijver het zou hebben gedaan. Het woordenboek heeft hij onvoltooid achtergelaten, en aan de laatste revisie had hij nog minstens een jaar willen besteden. De aanvechtingen, zoo lezen we, die wij somtijds bij ons voelden opkomen om het bijtje er bij neer te leggen, en dit eerst in warmer streken weer op te nemen, waar wij gelegenheid zouden hebben door rechtstreeksche aanraking met Bare'e-sprekers de talrijke moeilijkheden, waarop wij stuitten uit den weg te ruimen, hebben wij alleen kunnen overwinnen door onze krachtige begeerte om het woordenboek, waaraan zoo groote behoefte bestaat, niet later te doen verschijnen dan strikt noodzakelijk was.

Zoo worden we binnengeleid in de werkplaats; het gansche „bericht van de uitgevers” vertelt ons uitvoerig niet van de bezwaren, maar van de eigen-

aardige gevallen waarin een beslissing moest genomen, want „uit het woordenboek wij het aantreffen viel op te maken, dat de ver de bedoeling had”... enz. Zeker, ten slotte ben de achterblijvenden de vrije hand, maar feit, een woord dat in het voorbericht niet genoemd, eischt dat het werk zoo dicht mogelijk nadert de opvatting des schrijvers.

Eenige cijfers mogen een denkbeeld geven den omvang van het materiaal. Dat het boek zwaar is, zegt niet veel; dat het 1074 groot 80 zijden telt geeft een beteren kijk op het uiter hiervan neemt het woordenboek 984 bladzijden Nederlandsch—Bare'e register beslaat 80 bladen. Dit register is het lastige en vermoeiende van Adriani's zuster, juffrouw A. E. Adriani; geen woordenboek, het is een klapper op de kelen van het woordenboek; achter de Holland woorden staan de artikelen van het woorden vermeld, waar men kan nagaan hoe de Hollandsche uitdrukking in het Bare'e moet worden gegeven.

Wat zullen de Toradja's van dit dikke boek denken?

Eén keer heb ik Dr. Adriani ontmoet, toen aan het Rotterdamsche Museum een bezoek bleek en in de kasten van Celebes vele oude bekende. Het gesprek kwam op het kuitschoppen, een radja'sch ruw jongensspel, maar niet uitsluitend aan Celebes eigen. Het woordenboek geeft twee men, paloe en winti, voor het spel. Adriani meer dan het spel beschrijven, hij speelde sprong en schreeuwde zóó opgewonden, de hoofd-suppoot om den hoek kwam kijken gebeurde. „Net een jongen.” Juist wat hij voorstellen.

Ananas-cultuur in Suriname (Ingezonden).

Geachte Redactie,

In het nummer van 11 October 1928 (Suriname) werd door u ook melding gemaakt het onderhoud van den Berlijnschen correspondent van „De Telegraaf” met den heer Hahl leider van het Duitsche syndicaat voor Suriname. Bij het noemen van het vereischte kapitaal de heer Hahl de opmerking „een bedrag dat dien gedurende de eerste zes à zeven maanden rente zou kunnen afwerpen”. Hieruit zou worden opgemaakt dat het syndicaat (koffie)plantages welke in volle exploitatie wil aankopen. Ik meen echter te weten dat doeling van het syndicaat is om óók — zo grootendeels — „maagdelijken” grond te gaan werken en zooals u bekend zal zijn is als de koffieaanplant, deze eerst na 5 à 6 jaar in exploitatie (dus loonend). De vraag rijst of in plaats van „zes à zeven maanden” tijdvak dat bovendien in dit geval toch niet veel gewicht in de schaal zou leggen — niet worden gelezen „zes à zeven jaar”.

Ik heb mij al meermalen — en ook nu weer in verband met dien langen termijn — afgevraagd waarom het in Suriname toch „alsmaar” koffie moet worden gezocht, welke cultuur de eenig mogelijke schijnt te achten, zooals ook weer de heer Sibinga Mulder blijkens uw nummer van 18 Oct. Op het gevaar om alles op één te zetten in cultures, is reeds meer dan eens. Suriname heeft het ook ondervonden. verplaat in Brazilië (Telegraaf van Zondag 1928, 4de blad, blz. 13) is weer een waarschuwing.

In Suriname groeit de ananas goed. Voor 30 cent slechts koopt men de heerlijke vrucht. Ik heb er menig keer van genoten. En dan ik telkens weer denken aan de ananascultuur de Hawaii-eilanden, waaromtrent hieronder ander moge volgen.

In 1925 bedroeg de hoeveelheid ananas voer meer dan 7 miljoen kisten. Een 16-18 maanden geleden was de ananas-cultuur op Hawaii slechts in haar kindsheid. Tegenwoordig is de hoofdbronnen van inkomsten.

De ananasvelden worden eerst van onkruid vrij en worden vervolgens met lange reep phaltpapier bedekt. Gat en worden in dit papier maakt op bepaalde afstanden en in deze openingen worden de kleine planten geplaatst. Het papier hindert het verdampen van het water en voorkomt het voortwoekeren van het onkruid. In 16 maanden is de plant volwassen. Van plant tot eerste oogst duurt ongeveer 18—20 maanden. Met een der oudste planters in Suriname sprak ik eens de mogelijkheid om deze cultuur op dezelfde wijze ook in Suriname aan te pakken. Naar zijn oordeel zou het best gaan, als er maar was (hier maakte hij de bekende beweging met duim en wijsvinger).

Voor een kapitaalcrachtige onderneming eens iets om ter hand te nemen dat n. h. v.

¹⁾ In de Ind. Mercur van 12 Dec.

FAMILIE PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 13765

Schitterende groote Salons en Slaapkamers met Bad, benevens Eet- en Conversatiezaal, Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Keuken

den. (Overzicht in N. Rott. Ct. van 19 Dec., Ochtendbl.).

De Krakatau weder werkzaam. Batavia, 21 Dec. (Aneta).¹⁾ Gisteravond om half acht begon de Krakatau opnieuw tot een hoogte van tachtig meter asch en gloedbommen uit te werpen. Een sterke beving ging de uitbarsting vooraf, terwijl gedurende de eruptie een hevig gerommel hoorbaar was.

Koloniale vacatiecursus voor geografen. In het Kol. Instituut te Amsterdam wordt van 27—29 Dec. de 9e koloniale vacatiecursus voor geografen gehouden. De volgende voordrachten worden gehouden. Het Mohamm. godsdienstig leven van den Javaan, door Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. — Het irrigatiewezen in Ned.-Indië, door Fr. P. J. Ott de Vries. — Tinwinning in Ned.-Indië, door den heer J. C. Mollema. — Over Suriname, door den heer G. J. Staal.

Telefoondienst Nederland—Java. Met ingang van 8 Januari a.s. wordt de telefoondienst Nederland—Java voor het publiek op werkdagen opengesteld. Voorloopig kunnen de gesprekken alleen gevoerd worden uit voor dat doel ingerichte spreekcellen op de telegraafkantoren te Amsterdam, Rotterdam en Utrecht en op het kantoor van het hoofdbestuur te 's-Gravenhage enerzijds en Weltevreden, Bandoeng, Semarang en Soerabaja anderzijds. De bijzonderheden omtrent de tarieven o.a. kunnen hier niet vermeld worden, ze zijn trouwens in de dagbladen (o.a. in de Nwe Rott. Ct. van Za. 22 Dec., Ochtendbl. B) gepubliceerd.

Monumenten-wetgeving in Ned.-Indië. Den 21en Dec. heeft Dr. F. D. K. Bosch, chef van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, voor het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage een voordracht gehouden over monumenten-wetgeving in Ned.-Indië. (Overzicht in het Vaderl. van 22 Dec., Ochtendbl.).

Volksraadvacature. Batavia, 21 Dec. (Aneta). In de vacature van het lid van den Volksraad Prof. Mr. A. S. Oppenheim, is benoemd de vertegenwoordiger van de Bataafsche Petroleum-Mij., Mr. Sandknyl.

Geneeskundige Hoogeschool. Batavia, 21 Dec. (Aneta). Aan Prof. Dr. B. C. P. Jansen is met 2 Jan. a.s. op verzoek eervol ontslag verleend aan de Geneeskundige Hoogeschool te Batavia. Met ingang van dienzelfden datum is als zoodanig benoemd de directeur van het Rubberproefstation te Buitenzorg, Dr. O. de Vries.

Indologische leergang. Gedurende het tijdvak 18 Maart tot 15 Juni 1929 wordt de 23e Indologische leergang gehouden. Een daarop betrekking hebbend programma is reeds in druk verschenen en verkrijgbaar bij de Afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, van welke instelling de leergangen uitgaan.

Gastank ontploft, dooden en gewonden. Cheribon, 21 Dec. (Aneta). In de dessa Loewonggadja in het Tjiledoeksche is een tank voor gaslicht onder druk, geëxplodeerd; een toko alsmede een woonhuis zijn verbrand. De Chinese eigenaar, zijn kind en een Inlandsche vrouw zijn in de vlammen omgekomen. Twee Chinese bedienden werden met brandwonden overdekt.

Javaansche kunst in Duitsland. Op initiatief van Jhr. O. von Pelsler Berentberg, consul-generaal der Nederlanden te Aken, hebben de Deutsch-Niederländische Gesellschaften in verschillende Rijnprovinciesteden de groep Javaansche dansers en gamelanspelers van het Nederl.-Indonesisch Verbond uitgenoodigd in die steden gastvoorstellingen te geven. De reis zal den 3en Januari a.s. aanvaard worden door een groep van 15 personen onder leiding van Raden Mas Noto Soeroto.

Dr. H. M. D. van Riemsdijk. In den ouderdom van 88 jaar is te 's-Gravenhage overleden Dr. H. M. D. van Riemsdijk, gep. Oost-Indisch ambtenaar.

De Perhimpunan Indonesia. De Indonesische studentenvereniging, wier naam hiernaas wordt genoemd, herdacht Zat. 22 Dec. te 's-Gravenhage het 20-jarig bestaan. Het Vaderland van 24 Dec. (Avondbl. A) geeft een verslag van de wijze waarop het vierde lustrum dezer los-van-Holland-organisatie gevierd is.

¹⁾ De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „N. R. Ct.“.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Javaansche Lezing, Batik-tentoonstelling en een Batikboekje. ¹⁾

Voor de leden der afd. Haarlem der Ver. „Oost en West“ hield op Dinsdagavond 11 dezer in den Schouwburg aan den Jansweg de dichter R. M. Noto Soeroto zijn bekende lezing, welke ook in het door hem geredigeerde tijdschrift „Oedaja“ werd opgenomen, over het onderwerp: „Van Overheersching naar Onafhankelijkheid“, na de pauze nog aangevuld door een causerie bij fraaie lanternplaatjes betreffende het Javaansche land en volk.

Met recht merkte de heer Boes, voorzitter der afd. Haarlem, in zijn voorwoord op, dat waar „Oost en West“ ten doel heeft den Nederlanders Indië te leeren kennen, het zeker nuttig mag heeten ook van een Indonesiër te vernemen welke stroomingen er in zijn volk zijn. De goedgevulde zaal volgde de lezing dan ook met de grootste aandacht, al waren misschien maar weinige aanwezigen 't eens met Noto Soeroto's aristo-democratische voorstellen tot oplossing der brandende kwesties en hoorden wij zelfs de opmerking maken: „hij komt te laat met deze ideeën, twintig jaar geleden hadden ze van dienst kunnen zijn“. De plaatselijke bladen gaven er uitvoerige verslagen van. Op verzoek van het bestuur der afd. droeg de spreker zijn keurig nationaal kostuum, dat hem zoo goed staat en tegelijk een levende illustratie gaf van hoe op Java de mooie batiks gedragen worden, welke door „Boeatan“ in den foyer van den schouwburg dien dag en den vorigen werden tentoongesteld en toen ook gedurende de pauze konden worden bewonderd.

De Nieuwe Haarlemsche Courant van 11 dezer schreef o.m.:

„Elke poging om het contact tusschen Indië en Nederland te bevorderen en te verbeteren, dient te worden toegejuicht. En waar hier bij een expositie van Indische kunstnijverheid in den foyer van den Schouwburg aan den Jansweg het streven voorzit, de eeuwenoude kunst van batikken beter te doen leeren kennen, daar heeft dit streven onze volle sympathie.

„Mevrouw van Beresteyn—Tromp, presidente van „Boeatan“ uit Den Haag, de bekende ijveraarster, voorvechtster zouden we bijna zeggen, van alles, wat de Indische kunstnijverheid kan bevorderen, heeft deze expositie gearrangeerd. Zij geeft bereidwillig den bezoekers inlichtingen over hetgeen tentoongesteld is niet alleen, maar ook over het procédé van het batikken. Mevr. v. Beresteyn heeft een afschuw van de machinale batiks, zooals de Twentsche fabrieken b.v. leveren. Zij interesseert zich alleenlijk voor het batikken, dat als hoogstaande volkskunst voorkomt op Java en Madoera, waar zij algemeen beoefend en gewaardeerd wordt.

„De tentoongestelde batiks zijn geprijsd en kunnen desgewenscht door de bezoekers gekocht worden.“

Onder de tentoongestelde batiks bevonden zich ook een tiental bijzonder mooie, oude Vorstenlandsche *Kain-pandjang's*²⁾ met geometrische patronen, eigendom van den bekenden Indonesischen textiel-verzamelaar P. Enserinck te Amsterdam, van wiens hand onlangs een zeer lezenswaardige brochure verschenen is, getiteld:

Van Batikken en Ikatten.

De Haarlemsche kunsthandelaar J. H. de Bois, deed een goed werk met dit als No. VII zijner „Haarlemsche Kunstboekjes“ uit te geven en met 7 keurige illustraties naar foto's verlicht, voor den prijs van f 0.70 in den handel te brengen.³⁾

Schrijver, die hoewel hij nooit in Indië geweest is, als een deskundig bewonderaar van Indonesische kunst, vooral van weefsels mag worden aangemerkt, begint met te zeggen:

„De Nederlandsch-Indische kunstnijverheid

¹⁾ Wegens plaatsgebrek kon dit verleden week niet geplaatst worden. — Red.

²⁾ Deze zijn thans ook in Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag, te koop.

³⁾ Ook in „Boeatan“, Heulstraat 19, Den Haag, zijn ze voor dien prijs te koop. — Red.

rekenis kan worden. Wat op de Hawaii-eilanden gelijk bleek, moet in Suriname ook zijn te be-
n. Uit een kapitalistisch oogpunt zou een
as-cultuur reeds daarom de voorkeur verdie-
boven koffie-cultuur, omdat het kapitaal veel
rente afwerpt (zie boven). Ook zal het met
oog op het arbeiders-(immigratie)vraagstuk
belang zijn, dat onderhoud en oogst wel min-
arbeid zullen vorderen, dan op de koffie-plan-
Daarbij komt dat de ananas-cultuur zich
leent voor de kleine landbouwers — die de
as trouwens ook nu aan de markt brengen —
door deze op uitgebreider schaal ter hand ge-
zal worden, indien ze op geregelden afzet
een groote onderneming kunnen rekenen.
ergis ik mij niet, dan is al vroeger op de Suri-
nische ananas als uitvoerproduct geweest, doch
verschien staat. Aangezien hieraan echter voor-
nog bezwaren kleven (geen daarvoor geschikte
aepsgelegenheid, risico van goed overkomen),
de opzet al dadelijk moeten gericht zijn op
verveeren van de vruchten in Suriname. Dit
weert weer perspectieven voor industrie en dus
werkgelegenheid!

zou mij aangenaam zijn, indien u in uwe
ommen ook de aandacht op het een en ander
willen vestigen. Moge het dan de aandacht
ken van belanghebbenden en na niet al te lan-
tijd geschreven kunnen worden: „Een aantal
geleden was de ananas-cultuur in Suriname
slechts in haar kindsheid. Tegenwoordig is ze
der hoofdbronnen van inkomsten“.

Met hoogachting,

Uw dw.

PH. A. FELTZER,

Oud-tijd. Gouv.-Acc. in Suriname.

Amsterdam, 15 December 1928.

Van Week tot Week.

Dinsdag 18 tot Maandag 24 December.

Postvlucht naar Indië. Verloop der reis van het vliegtuig P.H.-A.E.N. (bemanning Frijs—Duimelaar—Bruynstein).

Dinsdag 11 Dec. vertrek van Schiphol, nood-landing nabij Gotha. — Wo. 12 Dec. niet gevlogen. — Do. 13 naar Erfurt. — Vrij. 15 Erfurt—Budapest. — Za. 15 Budapest—Constantinopel. — Zo. 16—Wo. 19 niet gevlogen. — Do. 20 Constantinopel—Aleppo. — Vrij. 21 Aleppo—Bagdad. — Za. 22 Bagdad—Bushir—Bender Abbas. — Zo. 23 niet gevlogen. — Ma. 24 Bender Abbas—Karatsji.

examens. Delft. Techn. Hoogeschool. Bevoordert tot doctor in de technische wetenschap de heer C. H. J. Wilhelm, op proefschrift: De tinertsafzettingen van het eiland Singkep en de genese der alluviale afzettingen. Leiden. Candid. ex. Indisch recht de heer E. W. Jong Fa Sen. — Economisch doctor. Indologie de heeren J. R. Ebbinkhoff en M. van den Brink.

Utrecht. Candid. ex. Indologie de heer A. Veenbos.

Uzaging briefpost landmail en nieuwsbladen zee-post. Met ingang van 1 Januari a.s. wordt het port der brieven tot 20 gram per landmail verzonden naar Ned.-Indië, verlaagd tot 7½ cent. Boven 20 gram blijft het port voor die brieven bepaald op 5 cent voor iedere volgende 20 gram.

Voorts wordt het port der bij abonnement gefrankeerde nieuwsbladen en bijvoegsels, welke per zee-post naar Indië verzonden worden, verlaagd tot 3 cent per exemplaar van niet meer dan 55 gram, 1½ cent tot en met 150 gram en verder 3 cent voor elke 50 gram daarboven.

P. D. E. van Ossenbruggen. Bij Kon. besluit is op zijn verzoek eervol ontslagen met dank voor de langdurige en goede diensten door hem aan den lande bewezen mr. F. D. E. van Ossenbruggen, als president van het Hooggerechts-hof van Nederl.-Indië.

Klenkert. Aneta seint uit Soekaboemi d.d. 19 Dec. dat de 32-jarige employé eener cultuur-onderneming, baron A. Klenkert, oud-officier in het Oostenrijksche leger, bij een auto-ongeluk om het leven is gekomen.

Dr. C. C. Berg. Men meldt uit Leiden aan de Msb.: Dr. C. C. Berg, leeraar aan de Middelbare school te Solo, benoemd tot hoogleeraar in de Javaansche taal en letterkunde aan de Leidsche universiteit als opvolger van prof. dr. G. A. J. Hazen, heeft zich 5 dezer met het s.s. Tambora ingescheept en wordt omstreeks Kerstmis hier te lande verwacht.

Plantziekten en koloniale economie. Over dit onderwerp heeft Prof. Dr. J. J. van Loghem den 17en Dec. in het Koloniaal Landbouw-museum te Deventer eene voordracht gehou-

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN

DENKT OOK OM DE OUDE ST

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

MELKINRICHTING

„MELBO”

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm

H. W. MIDDELBEEK, Opticiën
HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

FIRMA WAGNER

RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ
SPECIALITEIT FIJNE VLEESCHWAREN

ARNHEM

JANSSTRAAT 31 :: TELEF. 476

F. HOLLAR - ARNHEM

SCHOENFABRIEK:
SPECIALITEIT MAATWERK

Gaarne nemen wij maten in ons archief op voor
families, welke naar Indië vertrekken; groote
ervaring op dit gebied. 5586

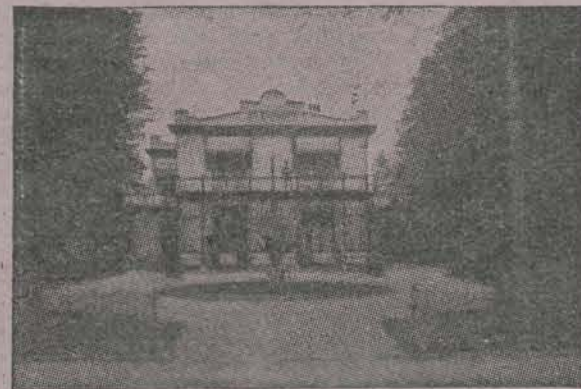
SCHOENWINKEL:

„Betere” binnen- en buitenlandsche merken
CHAUSSURES BALLY, K. BOOTS & SHOES

VOETVERZORGING:

Dr. SCHOLL's Foot Service

Rijnstraat 34 - Groote Oord - Varkenstraat

PENSION „EIKENHORST”
ZOMER- EN WINTERVERBLIJF

24 zit- en slaapkamers (vele met veranda en balkon),
30 bedden; badkamer en groote lommerrijke tuin.
Telefoon Arnhem 2009, **OOSTERBEEK.**

5661

M. P. S. KETTING.

RIETEN MEUBELEN

H. F. SCHMID

BAKKERSTRAAT 24

ARNHEM :: TEL. 1562

TEKENINGEN OP AANVRAAG

VELE INDISCHE
DANKBETUIGINGEN

BOULEVARD-GARAGE

PRINSESSESTRAAT

TELEFOON 1939 - ARNHEM

Vert. **OVERLAND-WHIPPET**
WILLYS-KNIGHT Automobiel

LUXE VERHUUR

J. VAN WOERDEN

ROGGESTR. 42 - Int. Tel. 367 - ARNHEM

SPECIAL ADRES voor PRIMA ROOMBOTER
Fijne HOLLANDSCHE KAASSOORTEN zoowel
beleggen als oud - En gros - En detail

BRIEVEN en stukken, de afdeling Advertenties
betreffende, uitsluitend te adresseren aan

Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat
Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Have

verdient door haar hooge ontwikkeling groote
belangstelling.

„Haar produkten leveren talloze bewijzen
van artistieke zin, wonderlijke verbeelding,
groot gevoel voor rythmiek, meesterlijk begrip
van styleeren en evenwicht in vlakversiering,
zuiver kleurgevoel, onbepaalde beheersing
der techniek en onuitputtelijk liefdevol ge-
duld.”

Na opgemerkt te hebben, dat die kunstnijverheid
dan ook een vergelijking met die van ieder ander
land ten volle kan doorstaan, schrijft hij:

„Van een algemeene belangstelling bij het
Nederlandsche publiek is volstrekt geen sprake
en de door enkelen gevoerde propaganda, hoe
goed ook bedoeld en trots teleurstellingen, zelfs
jarenlang volgehouden, vermocht hierin geen
verandering te brengen.”

Uit de allerbeste bron weten wij, dat de heer
Enserinck, dit neerschrijvende, aan het streven van
„Boeatan” heeft gedacht.

Wanneer hij bedoelt, dat in de laatste 25 jaren
de belangstelling der Nederlanders voor de Indo-
nesische kunstnijverheid niet aanmerkelijk is toe-
genomen, zijn wij het volstrekt niet met hem eens.

Alleen reeds het feit, dat hij dit boekje thans ge-
schreven heeft en het door een Nederlandschen
kunsthandelaar wordt uitgegeven is een sprekend
bewijs van de niet geringe toename dier belang-
stelling.

Ook vergist hij zich deerlijk, waar hij, na de ver-
schillende musea opgenoemd te hebben, welke Indo-
nesische kunstnijverheid tentoonstellen, op-
merkt: „Particuliere verzamelingen van belang zijn
er in Holland zeer weinig”, want die zijn thans in
Den Haag alleen reeds bij tientallen op te noemen
en niet alleen onder de oud-Indiërs, die in de laatste
jaren, gedurende hun verblijf in de tropen, van
grooten verzamel-hartstocht bezield zijn geweest,
maar ook onder hen, die evenals hij zelf, nimmer in
Indië geweest zijn en dus hier liefde er voor ver-
kregen hebben. In bijna ieder goed-ingerichte wo-
ning te 's-Gravenhage en ook daarbuiten, vindt men
thans een of meerdere goede stukken Indonesische
kunstnijverheid als meubilering en versiering toe-
gepast. Vandaar, dat ze dan ook hoe langer hoe

meer bij kunsthandelaren en antiquairs te koop zijn.

Bovendien mogen wij, die werkelijk waarde-
rende belangstelling gevoelen voor die kunstnijver-
heid, blij zijn, dat haar geen algemeene Neder-
landsche volkskunst deelachtig is geworden, op de
wijze b.v. als met de moderne Japansche kunst-
nijverheid het geval is geweest, een voorbijgaande
mode, die, al moge zij tijdelijk winstgevend zijn,
toch zeer veel kwaad sticht. Hiertegen moet immers
juist de Indonesische kunstnijverheid beschermd
worden, ook van Regeeringswege.

De heer Enserinck gaf een zeer duidelijke uit-
legging der Javaansche Batik-techniek (herkomst,
patroon, benaming, gebruik enz.), begrijpelijk ook
voor leken op dit gebied.

Hij schrijft o.m.:

„De techniek is reeds meermalen beschreven,
maar het kan geen kwaad dit nogmaals te
doen, omdat in de laatste tijden van het woord
batik herhaaldelijk zulk een schandelijk mis-
leidend gebruik is gemaakt.”

Het doet goed te lezen hoezeer hij tegen alle
minderwaardige namaak gekant is, zooals o.a. in
het groote Warenhuis „gedemonstreerd” werd; hij
noemt dat „Bijenkorf-batik, rommel-batik, petro-
leum-batik” en uit zijn afschuw in de volgende
woorden:

„Dat het waarachtig noodig is hiertegen
eens scherp stelling te nemen, moge blijken uit
de volgende brutaliteit:

„Een „uitvinder” van een procédé, dat ver-
dacht veel overeenkomst heeft met de Bijen-
korf-methode, lanceert zijn systeem met veel
reclame als het eenig echte. „Al het andere is
imitatie”, roept hij met verontwaardiging uit.
En zoo begint het er langzamerhand op te ge-
lijken, dat de Indische eeuwen-oude was-
batiks maar namaak zijn. De wereld op z'n
kop!”

Daarna volgt een even heldere als enthousiaste
uitlegging der Ikatkunst, met opsomming der stre-
ken waar deze beoefend wordt en der verschillende
eigenaardigheden aan ieder dezer eigen. Ten slotte
meent hij terecht, „dat het van belang kan zijn
nader te bezien, op welke wijze de Ned.-Indische en
Hollandsche kunstnijverheid elkander hebben be-

invloed, al kan er weinig gunstigs van
worden en geeft daarvan enkele voorbeelden.

Waar hij zelf zegt: „als volledig zijn de
schouwingen niet bedoeld en wie van het
werp studie maakte, vindt er geen nieuws in.
eenerzijds een kleine groep dieper hierop
staat anderzijds een groot publiek voor
schonheid (en dat is toch het voornaamste
nog toe niet werd geopenbaard. Den laatsten
het voorafgaande als korte inleiding en opwek-
tot verdere kennismaking”, daar bevelen wij
gaarne aan belangstellende leken de lectuur
van ten sterkste aan. Wij zijn 't volkomen
hem eens:

„De waarde dezer kunstnijverheid is
export-cijfers uit te drukken, omdat
meer gaat om geestelijke goederen, geest-
rijkdom!”

Persoverzicht uit de Ind. Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De derde Internationale en de koloniën.

Om twee geografische centra, China en
draaide voornamelijk de behandeling van het
niale probleem op het zesde congres van de
Internationale, dat geëindigd is met de aanne-
van een zelfs in de communistische literatuur
weerga niet vindend opruiend manifest. (De
Post, 24/11). Omtrent de taak van de Com-
lezen wij o.m.: De bevrijding van China kan
in den strijd tegen de bourgeoisie, voor een
sche revolutie, voor de confiscatie der landgoe-
van de groot-grondbezitters plaats vinden; zij
halve zonder een dictatuur van het proletariaat
van de boeren, zonder de nationaliseering van
tenlandsche ondernemingen, banken, verkeers-
delen enz. onmogelijk. De voornaamste taak
communistische partij van China is derhalve
de propaganda onder boeren en arbeiders, het
stel van een organisaties, uibuiting van aller-
tevredenheid jegens de grondbezitters, burgers

LOSBLADIGE BANDEN BLADEN MET COU-
RANTE LINIATUUR

DIRECT UIT VOORRAAD

RINGBANDEN OCT. - KWARTO - FOLIO FORMAAT - PRIMA METALEN

VRAAGT PRIJSLIJST LEVERING UIT VOORRAAD

THE H. V. R. TRADING COMP. VERKOOPAFDEELING
ORANJELAAN 21, DEN HAAG BINDERIJH. v. RIJMENAM

financieele verhouding tusschen het Land, de Provincies, de Gemeenten en andere Locale Ressornten.

De *Sum. Post* (23/11) is van meening dat het niets zal worden, die gansche regeling van de financieele verhouding. H.i. begaat zij met deze conclusie geen onbillijkheid tegenover de commissie, waar zij tevens verklaart ten volle te begrijpen, dat de commissie feitelijk geen oplossing kon verschaffen. Provincies, Gemeenten en andere Locale Ressornten zijn alle nog aan het worden, aan het groeien, en niemand kan bij eenige benadering voorspellen hoe ver die groei zal gaan. Bovendien is een eigenlijke taakverdeling nog nooit precies vastgesteld. In dezen overgangstijd, die nog jaren moet duren, is dit ook niet goed mogelijk, omdat zich telkens wijzigingen voordoen, die vorige, zelfs recente, regelingen achterhalen. Vandaar de onmacht van de commissie, door haar zelve trouwens geconstateerd. Voor het oogenblik is voor de gemeenten een bepaald bedrag genoemd; de „scheidingsloelage” is verhoogd met f 2 miljoen in totaal voor alle Gemeenten. Een specificatie staat niet in het rapport. De landsbegroeting kan eenigszins belangrijke overdraging van inkomsten niet lijden, gezien ook het accres der uitgaven. In afwachting van een regeling zullen de geneugten der autonomie nog wel met eenige meerdere lasten, opgelegd door de Locale Ressornten, moeten worden gehonoreerd.

Bezuiniging en overplaatsingen.

Er is in den Volksraad en in de Pers (o.a. „*De Loc*” 12/11, blz. 3 en 10, en 15/11, blz. 3) geweldig veel te doen geweest over de uitzending van den heer *Bodenhausen* als algemeen bezuiniger, wat de *Landsadministratie* en de daarmee samenhangende *personeelskwestie* betreft. Ondertussen is er een onderwerp dat — naar het inzicht der *Deli Crt.* (20/11) — al dadelijk in aanmerking komt voor economiseering, en dat is *het euvel der overplaatsingen*. Ook dit is een oud zeer. Tijdens de malaise van 1921 en volgende jaren is het, dank zij de strenge hand van G.-G. mr. Fock, tijdelijk teruggedrongen, maar reeds eenige jaren lang is het al weer uitgevoerd tot ver boven de oorspronkelijke afmetingen. Zoodra de Regeering in dit opzicht weer de hand een weinig lichtte, is het hek weer van den dam geraakt. Het gaat hier om een jaarlijkschen post van eenige miljoenen gulden, waarop een miljoen bespaard kan worden. Het is niet veel op de f 500 of f 600 miljoen, die jaarlijks worden uitgegeven. Maar bovendien is het een belangrijke factor aan ongemak en overlast voor ambtenaren zelve en verder voor alle particulieren, die in hun bedrijf gehandicapt worden doordat de nieuwe ambtenaar nog niet aanwezig is, of nog niet op de hoogte is, terwijl de vorige verdwenen is, voordat hij de loopende zaken heeft kunnen oplossen.

In het *Bat. Nwsbl.* (16 en 17/11 „*Begrotingsrecht*”) bespreekt de heer de V. de affaire-Bodenhausen in den Volksraad. Het gaat o.m. om modernere werkmethode, welke efficiency moeten brengen.

Te lange aanhouding van gevangenen.

De *Java-Bode* (31/10) wees op de te lange aanhouding van gevangenen. Thans geeft het blad (14/11) plaatsing aan de desbetreffende toelichtingen van de Regeering in de *Memorie van Antwoord*. Aan een algeheele verbetering van de administraties der ruim 370 gevangnissen wordt voortdurend gearbeid; de maatregel is zeer kostbaar en zal jaren moeten duren. Intusschen is het aantal gevallen van te laat ontslag in 1927 gedaald tot 14, met een totaal van 695 dagen te lange aanhouding. Dat in dergelijke gevallen geen klachten worden geuit, is alleen aan te nemen, wanneer de gevangene in het onzekere verkeert over den duur van zijn straf, m.a.w. niet wel op de hoogte is met het vonnis, dan wel de te lange aanhouding, welke hem onderdak, voeding en, na invrijheidstelling, een schadevergoeding verschafft, nog niet zoo onaangenaam vindt. Thans wordt bijna steeds f 0.50 per dag vergoed.

Aanrandingen.

In Medan hebben zich gevallen van „aanranding” van Europeesche dames door Inlanders voorgedaan en het is begrijpelijk dat de *Deli Crt.* (20/11) en *De Sum. Post* (19/11, 3de bl.) zich daarover boos maken. Sommigen zijn bereid ten deele de schuld te geven aan de sedert eenigen tijd wel wat opvallende kleding van de Europeesche vrouw. Voeg daar nog aan toe dat de bioscoop den Inlander allerlei verderfelijke „wijsheid” bijbrengt, welke hij met zijn Oostersche cultuur niet verwerken kan, terwijl daarenboven de Inheemsche pers bijna over de geheele linie haar giftzaaiende rol maar al te goed vertolkt,

— en de meest ongewenschte toestanden, waarvan een 15 à 20 jaren geleden nog geen sprake kon zijn, doen hun intrede.

Wegen, Wegen

Over de wegen . . . die er niet zijn in Zuid-Sumatra, schrijft *Villanus* uit Padang aan het *Soer. Hbl.* (7, 12 en 16/11, 3de bl.): Duizenden kilometers heb ik afgelegd in de gewesten Palembang, de Lampongs, Benkoelen en Djambi. En na al het merkwaardige, dat ik gezien heb van wegeaanleg in den Archipel, ben ik hier op menige plek teleurgesteld. Vaak miste ik de resultaten van overstelpenden ijver in het scheppen van verkeerswegen, die ik elders geconstateerd had. Ligt het aan de administratieve constructie dezer gewesten? Hier ontbreken de zelfbesturen en de landschapskassen, die slechts door een retributie bijdragen tot de algemeene middelen van Ned.-Indië, maar verder groote vrijheid genieten in het gebruik van hun inkomsten. In heel Zuid-Sumatra is er geen enkel zelfbestuur, is alles van de beslissing van het bij de bestuursambtenaren algemeen zeer weinig populaire departement van B. O. W. afhankelijk. De frissche improvisatie, de soms uit den band springende ondernemingsgeest, die met al hun gebreken wonderen tot stand hebben gebracht op Celebes en elders, ontbreken. Er wordt zeer zeker solide gewerkt, maar ook duur en langzaam. Aan de vindingrijkheid der bestuursambtenaren wordt dien-tengevolge soms hooge eischen gesteld, om in de eerste behoeften van een krachtig ontlukend verkeer te voorzien. Van Telokbetong en Tandjong Karang, de eindpunten aan Straat Soenda van den Zuid-Sumatra Spoorweg, kan men niet met een auto naar het Noorden komen. Dit is te merkwaardiger, omdat die plaatsen de groote verkeersweg moet loopen, die Java met heel Sumatra zou verbinden. Van Merak, in het Bantamsche, naar Oosthaven bij Telok Betong, is een dagelijksche veerverbinding van de Paketvaart Mij, die voor een bescheiden prijs man en auto naar Sumatra brengt. Wil men dan door naar Palembang, of het verdere Sumatra, dan moet men zijn wagen van Kotaboemi tot Martapoera op den trein zetten, ofschoon een doorgaande verbinding over den omweg van Mangala gemakkelijk tot stand te brengen zou zijn. Dit is een zonderlinge en zelfs eenigszins onwaardige toestand.

De *Loc.* vertelt van het eiland „*Sermata*” (12/11, dr. Broersma) en „*Troeboekvisserij*” (8 en 12/11, C. de Cock-Wheatley), het *Soer. Hbl.* van „*Probolinggo*” (12/11, 4de bl.), „*Makassar*” (13/11, 2de bl.), „*Rubber-valorisatie*” (14, 15 en 16/11, Ir.), „*Oude en Nieuwe Vorstenlandsche affaires*” (14 en 15/11, 3de bl. Z.) en „*Kolonisatie L. des H. in het Paloe-dal*” (16/11, 3de bl. Z.).

Digoel.

De *Java-Bode* (10/11) had een onderhoud met den wnd. wedana van Boven-Digoel, *Raden Sastronegara*, die met ziekteverlof op Java vertoefde. Wij ontleenen hieraan het volgende: Toen de zes kampongs in Boven-Digoel er stonden, werd het desabestuurssysteem als op Java ingevoerd, met loerahverkiezingen e.d. Deze regeling vond ten slotte zelfs ingang in het tweede kamp (der onverzorgelijken), waar ook een hoofd werd gekozen. De geïnterneerden kan men thans verdeelen in twee groepen, de *linkschen*, die zich zooveel mogelijk afzijdig houden van elke aanraking of samenwerking met het Bestuur en nog wel eens last veroorzaken door hun lijdelijke houding, en de *rechtschen*, die zich schikken in den nieuwen toestand en werkelijk geen heil meer zien in een verdere vijandigheid of ontstemming tegen Bestuur en Regeering. De verhouding tusschen deze twee groepen laat wel wat te wenschen over. De kolonie gaat met rassche schreden naar den traditioneelen toestand toe. In dezen toestand van verbanning zijn allen teruggekeerd tot het geloof (den *Islam*). Er zijn *pesantrens* van Toebagoes Hadji Achmad Chatib (den schoonzoon van den Kiaji Tjaringin), van Natar Daenoedin (een Atjeher), van Hadji Madoen (oud-lid van den Regentschapsraad van Pandeglang) e.a. Aan de *mes-djid* wordt flink gewerkt. Schoolonderwijs wordt gegeven aan een 2de kl.-school, door de geïnterneerden opgericht. Voor de lessen in de *Engelsche taal*, gegeven door een gewezen zendingsleeraar, een Menadonees, bestaat belangstelling van jong en oud. Van de 1134 geïnterneerden is slechts *het derde deel gehuwd*. De wedana is van plan om deze kwestie ook met de familieleden der geïnterneerden spreken.

eraals, buitenlandsche imperialisten, met het doel: ontwikkeling van den revolutionnair strijd. Bij de bespreking van het *Indische probleem* werd ook het vraagstuk van de „*dekolonisatie*” behandeld. Aldus wordt genoemd het proces, door hetwelk een kolonie door den toevloed van kapitaal uit het Moederland, zich economisch zoo ver ontwikkelt, dat zij van het Moederland economisch onafhankelijk wordt, dus ophoudt een kolonie te zijn. Geeft men deze mogelijkheid toe, dan zou de principieel afwijkende houding tegen het imperialisme niet meer handhaafd kunnen worden, in het bijzonder niet voor degenen, die zulk een ontwikkeling tot economische zelfstandigheid beschouwen als een vooruitgang. *Kuusinen* kwam tot de slotsom, dat de oplossing van het agrarisch probleem in Indië uitsluitend mogelijk is langs den weg van een agrarische revolutie en alleen zulk een revolutie zal Indië dekoloniseren. De massa moet aan den invloed van de nationaal-reformistische bourgeoisie onttrokken worden. In de stellingen van *Boecharin* wordt nadruk gelegd op de waarde van de gebeurtenissen in China voor den strijd tegen het kapitalisme in de geheele wereld. De voornaamste steun van het kapitalisme in Europa is de exploitatie van koloniaalen semi-koloniaalen landen. Indien het kapitalisme de mogelijkheid was ontnomen deze landen uit te buiten, was het reeds lang vernietigd. Een nieuwe golf van de Chinese revolutie en de onvermijdelijke verscherping van de revolutionnaire situatie in Indië, kunnen een geheel nieuwe wereld-politieke conjunctuur veroorzaken en de relatieve stabilisatie van de kapitalistische orde omverwerpen. De ontwikkeling van de revolutionnaire beweging onder de negers wordt zeer hoog aangeslagen.

Met enkele voorbeelden bewijst de schrijver ten slotte dat de *waarheid over het sovjetregime* nog lang niet overal is doorgedrongen en dat de bolsjewistische leuzen te krachtiger weerklank vinden, naarmate het *economische of culturele peil van een volk lager* is. Het wordt daardoor duidelijk, welk een geweldig gevaar deze beweging — die organisatorisch schitterend, schier geniaal wordt geleid, en die geheel de wereld tracht te omvatten — voor de tegenwoordige wereldorde beteekent.

De *Loc.* schrijft over „*De Chineezers in Indië*” (13/11, J. Th. Molh), „*Internationale studie van Bevolkingsvraagstukken*” te Parijs (13/11, blz. 19) en „*Volkskunst*” (14, 15 en 16/11, Het internationaal congres te Praag), het *Bat. Nwsbl.* over „*China*” (15, 16 en 20/11, 3de bl.), het *Soer. Hbl.* over „*Britsch-Indië*” (12 en 15/11, uit Rangoon en Burma) en „*Pawarotto*” (16/11, betr. de Sovjets), *De Sum. Post* over „*Abessynië*” (20/11), de *Deli Crt.* over „*Genève*” (23/11), de *Java-Bode* over „*Het reële vrijheidsrijk*” (15, 16 en 17/11, ir. W. F. Staargaard).

Onze nationale kracht.

In Mei 1927 heeft het „*Soer. Hbl.*” getracht in een tweetal artikelen: „*Onze huidige koloniale politiek als natuurlijk verschijnsel*”, een antwoord te geven op de vraag: in hoeverre die politiek haar huidige karakter draagt als gevolg van den zeer verslapten nationalen geest in het Moederland. Thans bood een gesprek met generaal C. J. Snijders, tijdelijk in Indië, het *Soer. Hbl.* (13/11, 3de bl. Z.) een uitstekende gelegenheid het oordeel van een bevoegde over deze gelegenheid te hooren. Volgens gen. S. is de *grote Volksziekte de politiek*, en een door politici misbruikt socialisme doodt steeds meer den militairen zin, en weekt minachting voor en geringschatting van het Leger. Zeker, in 1914 spoelde een golf van enthousiasme over Nederland, en het Leger toonde een machtig élan, hetgeen ongetwijfeld bewijst dat de kern van ons Volk goed is, maar het is zeer de vraag of een nieuwe oorlogstoestand Nederland wederom, zooals in 1914, den tijd zal laten om onze roepere verzuimen te herstellen. Ondanks deze ernstige tekortkomingen heeft de generaal een *onverwachtbaar vertrouwen in de toekomst van ons Volk in Nederland*, dat immers ook zoo prachtige eigenenschappen heeft. Maar aan plotselinge verbetering van verpolitiekten geest in ons Vaderland geloof gen. S. niet. Daarvoor is het kwaad te diep ingegrepen in de psyche van het Volk. Gestadige arbeid van propaganda en goede voorlichting is noodig om ons Volk tot beter inzicht te brengen.

De opmerkingen van generaal Snijders acht het *Soer. Hbl.* voor de Nederlanders in Indië nog van groot belang. Want de breede lagen van het Hollandsche Volk leveren de kiezers, die de samenstelling der Kamer bepalen, en daardoor het *bestuursbeleid*, dat in Indië wordt toegepast. Te lange termijn van „*slaag*”, beteekenen achteruitgang. Het hoopt, dat het slechts geestelijke slagen zullen zijn, die ons Volk weer zullen brengen in het goede en het zullen hergeven de frissche blijmoedigheid met het krachtig zelfvertrouwen, welke onmisbaar zijn voor het richtig vervullen van zijn taak, in het bijzonder: van zijn koloniale taak!

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (15/11, 3de bl. „*Het neutrale onderwijs*”) en het *Bat. Nwsbl.* (7 t/m 11 „*Volksraad*”).

De financieele verhouding.

De *Loc.* (17/11, blz. 34) geeft een uittreksel van het voorloopige rapport van de Commissie voor de

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJNKAMP'S KLEEDING?
OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN
 DEN BILLIKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ
LIJNKAMP INDERDAAD HET GEVAL IS
LIJNKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT
 THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Het „verraad“ van Alimoesa.

Naar aanleiding van de door het Volksraadslid Alimoesa met het suikersyndicaat gevoerde onderhandelingen over de uitgifte van een nieuw blad, blijkende uit de door *Timboel* gepubliceerde notulen eener bestuursvergadering van dat Syndicaat, zegt de redactie van *Bintang Timoer* dat de Bataks moeten protesteeren tegen deze poging om de Javaansche nationalistische beweging te bestrijden.

Een medewerker van het Mal.-Chineesche blad *Radio te Padang* zegt, dat hij zijn hoed afneemt voor den heer Alimoesa, die in dezen tijd van nationale- en vrijheidsbeweging voor het Nederlandsche gezag in deze kolonie durft opkomen. Alleen wenschte schrijver de vraag te stellen: „Krijgt de heer Alimoesa soms geen steun van zijn rasgenooten in de Bataklanden, dat hij nu de hulp moet inroepen van de kapitalisten?“ Het nationale gevoel op Java echter is zelfs niet door de Europeesche bladen tegen te gaan, laat staan dus door een weekblad van den heer Alimoesa.

In het Indonesisch-nationalistische blad *Matahari Indonesia* te Medan wordt Alimoesa wegens zijn beroep op de suikercultuur een vijand der bevolking genoemd, die de nationalistische bestrijdt; voorts wordt hij beschuldigd van hoogverraad en vergeleken bij den landverrader Pieter Erberfeld.

Verdeeldheid.

De redactie van *Bintang Timoer* wijst er in het nummer van 1 November op dat er een zekere ontevredenheid bestaat bij de Inlandsche Volksraadsliden van de Buitengewesten over die van Java, wat verklaarbaar is aangezien de laatste weinig belangstelling hebben voor de Buitengewesten, omdat zij er niets van af weten. Het blad raadt hen aan eens een reis naar de eilanden buiten Java te maken en meent dat b.v. studie van de poenale sanctie ter plaatse de leden sterk zou doen staan tegenover de voorstanders en de rapporten van de P. E. B.-regenten die Deli hebben bezocht.

Verder zegt het blad dat de leden van de Buitengewesten zich georganiseerd hebben en hun deur sluiten voor hun collega's van Java. Daarop is reeds de aandacht gevallen, maar het blad hoopt dat in het belang van de eenheid en om te voorkomen dat de lieden der „Koloniale politiek“ er munt uit zullen slaan, de vooraanstaande leden van Java deze kwestie grondig zullen onderzoeken.

Er op los slaan.

De *Bintang Timoer* maakt gewag van een bericht over een Europeaan die den chauffeur van een autobus een pak ransel gaf omdat deze ondanks de waarschuwingen van zijn passagiers een kleinen automobiel van dien Europeaan wilde voorbijrijden. Opgemerkt wordt verder dat *Het Nieuws v. d. Dag* dat „eigen rechter spelen“ ten zeerste toejuichte. De *Bintang Timoer* wijst er op dat de tijd van er-maar-op-los-slaan voorbij is, dat weliswaar dezen keer zulk een optreden geen verzet heeft uitgelokt, maar dat dit geen regel zal zijn. En vooral op de Buitengewesten had die Europeaan zoo iets niet moeten probeeren of hij had zijn slagen met rente teruggekregen.

Diversen.

Het Mal.-Chineesche blad *Keng Po* zegt dat de autoriteiten aandacht dienen te schenken aan het optreden der politie-ambtenaren op Inlandsche vergaderingen, opdat verkeerd optreden niet meer zal kunnen voorkomen. Schrijver wijst dan op de gevallen te Semarang, Solo, Weltevreden enz. en zegt: „Het vergaderrecht bestaat hier, hoe beperkt het ook zij, nog, zoodat het volk op dit gebied dus nog aanspraak heeft op bescherming door de Regeering. Maar, indien dat beperkte vergaderrecht nog meer beperkt wordt, dan kan dit aanleiding geven tot de vraag: Is hier wel een wet of niet?“

Bintang Timoer wijdt een hoofdartikel aan de pogingen van de suiker, de tabak en de petroleum om invloed te krijgen op het Bestuur. Gewezen wordt op de vele oud-Bestuursambtenaren die ook weer in den laatsten tijd overgaan naar den particulieren dienst en gebruik kunnen maken van de in hun betrekking opgedane kennis om thans de cultures te verdedigen tegenover de Regeering. Het blad acht

het noodig dat daartegen maatregelen worden genomen.

In een reeks van 3 artikelen betoogt de redactie van de *Soera Batak* dat Si Singamangaradja niet alleen priesterlijke waardigheid bezat, maar ook de oppervorst van alle Bataks was. Het tragische einde van den laatsten Singamangaradja was aan allerlei misverstand te wijten; vijandige bedoelingen tegen de Regeering heeft hij nooit gehad. Het weder instellen van een centraal vorstenbestuur als centrum van Bataksch nationaal leven is zeer gewenscht. Waar de Regeering de naburige Maleische vorsten gehandhaafd heeft, zal zij toch aan het Bataksche Christenvolk zijn vorst niet willen onthouden. Die vorstelijke waardigheid kan alleen bekleed worden door den zoon van den laatsten Singamangaradja, Radja Karel Boental Sinambela.

In de *Persatoean Indonesia* van 1 November, (Orgaan der P.N.I. te Batavia) zijn opgenomen de resoluties van het congres op 27 en 28 October gehouden door de jeugdverenigingen Jong-Java, Jong-Sumatra, Pemoeda Indonesia enz. enz. welke luiden als volgt:

1. Wij, zonen en dochteren van Indonesië, erkennen slechts één vaderland, nl. Indonesië.
 2. Wij, zonen en dochteren van Indonesië, erkennen dat wij slechts één volk zijn, nl. het Indonesische volk.
 3. Wij, zonen en dochteren van Indonesië, houden de taal der eenheid hoog, nl. de Indonesische taal.
- Het congres spreekt de overtuiging uit dat al de Indonesische nationalistische verenigingen deze resoluties als hun beginselen moeten aannemen; het is ervan overtuigd dat de eenheid van Indonesië versterkt kan worden door de grondslagen dier eenheid te behartigen, nl. de wil, de afkomst, de taal, het adatrecht, de opvoeding en de padvinderij.

Een medewerker van de *Soeloeh Rajat Indonesia*, orgaan der Indonesische Studieclub te Soerabaja herinnert aan zijn vroegeren oproep om de suikerindustrie te ontmaskeren, omdat dit bedrijf kan leiden tot relletjes of tot het ontstaan van Olanda-haat. Hij wijst op de door *Timboel* gepubliceerde notulen van de vergadering van het Syndicaat en concludeert dat hieruit de ware gedaante en aard van het suikerbedrijf blijken.

In hetzelfde blad wordt gewezen op de tegenstelling tusschen de Katholieken in Nederland en die in Indonesië en schrijver neemt als voorbeeld den heer Bruinman, een vooraanstaand Katholiek, strijder voor de suikerbelangen. Schrijver heeft echter de overtuiging dat de Javaansche Katholieken zich toch zullen aansluiten bij de nationale geleerden. Hij waarschuwt hen ervoor geen werktuig te worden van hun Europeesche geloofsgenooten.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Indo-Europeesche kolonisatie op Nieuw-Guinea.

De sedert eenige jaren bestaande vereniging „Kolonisatie Nieuw-Guinea“ geeft een orgaan „Onze Toekomst“ uit, waaruit o.a. blijkt dat voor de plannen der ver.: Indo-Europeesche kolonisatie op Nieuw-Guinea, allerwege in Indië propaganda wordt gemaakt en men er veel voor voelt mede te werken aan de verwezenlijking.

Na kennismaking met eenige der jongste Nrs. van het orgaan krijgt men de overtuiging dat het te Soerabaja gevestigde hoofdbestuur van de K. N. G. geenszins met overijling te werk gaat, doch het voor en tegen rijpelijk overweegt. Het beste bewijs daarvoor is wel dat in het Oct.-Nr. 1) eene beschouwing is opgenomen van zendeling J. Bijkerk, die de streek waar men de kolonisatie-proef denkt aan te vangen door jarenlang verblijf goed kent, en die tot groote voorzichtigheid aanmaant.

Volgens dezen schr. staat het vast, dat indien iemand zich op Nieuw-Guinea door eigenhandigen arbeid, door zelfstandige bebouwing van den bodem, een bestaan wil scheppen, dat wel een superieure persoon moet zijn. Hij moet gezond zijn en een groot doorzettingsvermogen bezitten. Vooral in den aanvang zal een uiterst sober leven zijn deel zijn.

1) Dit en het Sept.-Nr. is aanwezig in de leeszaal Korte Voorhout 6, Den Haag.

Het vinden van een bron van inkomsten in de handel (copra, damar, massooi) acht hij in de eerste jaren uitgesloten; het eenige parool is platen. Maar ook hiervan moet men zich geen gouden bergen beloven, geen rijkdom, doch een onafhankelijk en betrekkelijk zorgenvrij bestaan.

Het artikel van zendeling Bijkerk bevat overigens allerlei praktische raadgevingen, waarmede emigranten hun voordeel kunnen doen.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van afl. 5 van jaarg. '28 noemen we eenige bijdragen, welke niet uitsluitend medici behoeven te interesseeren, nl. Over krop endemie bij de Bataks ter Doesoan van De door Dr. C. R. Pfister. — De cholera te Batavia. Enkele aantekeningen betreffende beloop epidemiologie, door Dr. P. Peverelli (met plaat). Filariasis in Ned.-Indië, door S. L. Brug. — De strijd van het venerisch Granuloom onder Kaja-Kaja's van Nederlandsch Zuid-Nieuw-Guinea (met kaart en platen). — Onderzoek naar het voorkomen van Tuberculose in eenige dorpen van Padangsche Bovenlanden, door Moh. Djamil (met platen).

Prijsvraag Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting.

Door bovengenoemd tijdschr. worden we attente gemaakt op een door de Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting te Weltevreden uitgeschreven prijsvraag, waarbij verlangd wordt een vergelijkend en beschrijvend overzicht van de voedingsstoornissen in Ned.-Indië bij kinderen gedurende het eerste levensjaar, alsmede van den invloed daarvan lengtegroei, tanddoorbraak en zoo mogelijk wicht.

Alle soorten van voedingsstoornissen, zoowel primaire als de secundaire (die ontstaan zijn aansluiting aan andere voorafgaande ziekten), moeten in het onderzoek opgenomen worden. Het n.l. de bedoeling een zoo ruim mogelijk inzicht krijgen in de in Nederlandsch-Indië onder de volking voorkomende stoornissen bij zuigelingen als gevolg van een foutieve voeding. De beschrijving moet zooveel mogelijk vergezeld zijn van een overzicht der aetiologische factoren.

Om tot een inzicht te komen welke invloed deze stoornissen op den groei wordt uitgeoefend zal het noodzakelijk zijn tevens een voldoende aantal gezonde zuigelingen gedurende één jaar regelmatig te meten en het gebit ervan na te zien, te einde op die wijze vergelijkingsmateriaal te verkrijgen.

De antwoorden op deze prijsvraag, in het Nederlandsch gesteld en in tweevoud getikt, moeten het adres van den secretaris van het bestuur Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting te Weltevreden worden ingezonden en moeten bij uiterlijk den 1sten Mei 1931 zijn ingekomen.

Het Manuscript mag den naam van den schrijver niet vermelden, het moet voorzien zijn van een kenspreuk. Aan het Manuscript moet een zegel couvert gehecht worden, dat naam en adres van den schrijver inhoudt, en aan de buitenzijde voorzien is van dezelfde kenspreuk, die op Manuscript voorkomt.

Zoo mogelijk op 31 Augustus 1931 zal het deel over de ingekomen antwoorden worden kend gemaakt.

Een bedrag van f 10.000 (tien duizend gulden) beschikbaar gesteld om geheel of gedeeltelijk prijzen toegekend te worden.

Alle bekroonde Manuscripten worden het eigendom van de Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting.

Missie en Zending.

St. Claverbond. Dec. '28. De eerste Javaansche missionaris [Pr. Fr. Satiman S.J.], door Schots S.J. (met afb.). — Naar de Java-Missie door Fr. Dirks S.J. (vervolg). — Een Katholiek kerkgebouw in Javaanschen stijl? door H. Cananda S.J. (met ill.).

Nederlandsch Zendingsblad. '28. Nederlandsche Zendings-Vereeniging 1858-2 December-1928. — Door Posso en Mori (met afb.), door K. J. Brouwer. — De eerste conferentie van Christen-Jongeren op Sangir, door P. G. Valderpoort.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Artikel 177 en het program 1929 der R. Staatspartij. — De toepassing van Art. 177. — Sumatra's Westkust, door P. Valentinus. — Missie onder de Chinezen ter Oostkust van Sumatra. — Het Nederlandsch onderwijs op Curaçao (ontleend aan Amigoe di Curaçao). — West-Indische leergang. — De Gouverneur-Generaal en godsdienst der Baliërs.

Inter-Ocean.

Inhoud van jaarg. 28, No. 7 (voor zoover Ned.-Indië betrekking hebbend). Terpsichore studies of Middle Java, by Ch. de Cock-Wheatley. — Batavia at night. — Nocturnal studies in street and kampong, by M. Vervoort. — The early days of art in Java, by S. Kalf. — Problems of the sugar-industry, by H. D. Rubenkoning. —

landsch-Indië, door Mr. Drs. P. A. F. Blom. II. De Missie en het adatrecht. (Studiën. Tijdschr. voor Godsdienst, enz. Dec. '28).

Federatieve staatsbouw. Een vraagstuk voor Nederlandsch-Indië. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijks-Universiteit te Leiden, door Fr. W. T. Hunger Jr. (Amsterdam, H. J. Paris).

Opiumfabriek. Jaarverslag over 1927. [Departement van Financiën in Ned.-Indië]. (Weltevreden, Landrukkerij).

De belastingdruk in Nederlandsch-Indië, door J. L. Vleming. Met Naschrift van H. J. van Brink. (Econ.-Statistische Berichten. 12 Dec. '28).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1928. — De handel van Britsch-Malaya met Ned.-Indië gedurende 1927. (Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel. 9 Nov. '28).

Het eerstnoodige bij den staatsrechtelijken opbouw van Ned.-Indië. Voordracht van Mr. J. J. Schrieke (met gedachtenwisseling). Indisch Genootschap. Verg. van 16 Nov. '28).

K. A. R. Bosscha †. De vorst van Malabar. Met portret. (Eigen Haard. 8 Dec. '28).

De loffelyke (Oost-Ind.) Compagnie, door S. Kalf. (De Ind. Verlofganger. 7 Dec. '28).

De bevolkingsrubbercultuur beschouwd uit een oogpunt van eredit, door den Landbouwconsulent Van der Kolff. (Blaadje voor het Volkscredietwezen. Sept. '28).

Onze handel met Nederlandsch-Indië (Rede, uitgesproken in eene verg. van de Ver. van Actieve Handelspolitiek op 11 Dec.), door H. A. van Ysselstein. (Handelsberichten. 13 Dec. '28).

Pieter Johannes Veth (met portret), door S. Kalf. — Belgische helden in het Ind. leger, 1810—1840, door P. J. Frederiks. (De Ind. Verlofganger. 14 Dec. '28).

Een scheepsramp in de haven van Curaçao. 1778—15 September—1928, door P. A. Euwens O.P. Met kaart (Uit de „Amigoe di Curaçao“). (Het Nederlandsche Zeewezen. 14 Dec. '28).

Het Volkscredietwezen in 1927, door Prof. G. Gonggrijp. (Econ.-Statistische Berichten. 19 Dec. 1928).

Verslag van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1927. Uitgave van het Departement van Landb., Nijverh. en Handel. (Weltevreden, Landsrukkerij).

Spoorwegen en spoorwegplannen in Nederlandsch-Indië, door Ir. W. C. D. Haarman, met Naschrift van Ir. A. Tom. (De Ingenieur. 15 Dec. 1928).

The Netherlands and the world war. Studies in the war history of a neutral. Vol. III. The effect of the war upon the colonies, by Prof. J. H. Carpenter Alling and Mr. W. de Cock Buning. (New Haven, Yale University Press. 1928).

De wereldproductie van cacao. Haar verbreiding en geschiedenis (met schetskaart), door Prof. Dr. H. Blink. (Tijdschrift voor Econ. Geographie. 15 Dec. '28).

Van Muntok naar Soppeng (met kaart en afb.), door J. G. Sinia. (Onze Aarde. Dec. '28).

Erratum.

Bij het overzicht van den inhoud der Dec.-afl. West-Indische Gids, op bl. 609 van het vorig K. W., is een fout gemaakt, welke rectificatie behoeft.

Er wordt nl. gezegd, dat in 1927 in Suriname 1.383.774 tonnen mais werden ingevoerd. Genoemde cijfers hebben echter niet op Suriname, doch op Nederland betrekking.

Suriname.

„De West“ van 23 November publiceert het „Rapport opgemaakt door Ir. O. M. de Munick en Ir. J. W. van Dijk, gehoord als beëdigde deskundigen in de instructie inzake W. Hoedelet“. Het handelt over de monsters petroleum uit den Corantijnpolder in Nickerie, waarover wij in ons vorig nummer schreven.

Wij laten hier de conclusie, waartoe het zeer uitvoerige rapport komt, volgen:

1. De te Nieuw Nickerie gewonnen monsters v. D. en B. bestaan uit zuivere aardolie.
2. Het monster K bestaat voor een deel uit aardolie, met hooge mate van waarschijnlijkheid afkomstig van dezelfde plaats als monsters v. D. en B. Het tegendeel kan niet worden aangetoond.
3. Het monster K bevatte reeds, toen het aan den heer Nielsen werd aangeboden, een hoeveelheid vette olie, hetzij van plantaardige, hetzij van dierlijke afkomst.

4. Daar vette oliën niet in de natuurlijke vette oliën voorkomen, is deze toevoeging (tusschen 23 en 40 deelen aan 100 deelen aardolie) na de monstername geschied.

De hypothese, als zoude het geval wel mogelijk zijn, dat voorheen groote hoeveelheden aardolie op de bewuste plek in den grond zijn gebracht, behoort zeker thuis in het rijk der verbeelding.

In de geschiedenis der misleiding op oliegebied is van een dergelijke praktijk nimmer sprake geweest. In zoo'n geval toch zou de olie spoedig met den bodem mengen en geheel geabsorbeerd worden, waardoor zelfs behoorlijke sporen van olie na korteren of langeren tijd verdwenen zouden zijn en er dus geen sprake van kunnen wezen, dat later nog monsters gewonnen zouden kunnen worden.

De verkregen monsters v. D. en B. geven het doorslaand bewijs, dat de bodem op de bewuste plek meer dan verzadigd is met gewone aardolie met een asphalt-basis, zooals die in Venezuela, Trinidad enz. gevonden werd en thans geregeld gewonnen wordt. De fracties bij verschillende temperaturen en het residu hebben dit volkomen aangetoond.

In hoeverre men hier te doen heeft met de vondst van een oliebron van eenige belangrijkheid kan moeilijk gezegd worden. De zeer oppervlakkige wijze, waarop de monsters gevonden werden, heeft alleen de aanwezigheid van aardolie aangetoond en de mogelijkheid van fraude geheel te niet gedaan.

Het schijnt alleszins gerechtvaardigd, naar aanleiding van de resultaten, om verdere onderzoekingen aan te bevelen, welke zouden moeten worden ondernomen door vakkundigen.

Zonder dat eenige proefdiepboringen zijn verricht, waardoor een nauwkeurige bestudeering der bodemformaties mogelijk wordt, kan nimmer iets met zekerheid worden beweerd of besloten, zooals uit legio voorbeelden uit de praktijk steeds is gebleken en nog zal blijken in de toekomst.

Tot zoover de conclusie. Wij teekenen hierbij aan dat het monster K niet behoorde tot de door de onderzoekingscommissie genomen monsters.

* *

In hetzelfde nummer van „De West“ de volgende mededeeling:

„In de zitting der Koloniale Staten van gisterenavond heeft de heer Snellen de geruchten ter sprake gebracht, dat de Rockefeller Foundation bereid zou zijn een anti-malaria-campagne in Suriname te openen en de beslissing daaromtrent wacht op een teeken van instemming van ons Gouvernement. Hij voegde er aan toe, dat — altijd volgens dezelfde geruchten, waarvan melding gemaakt is in het jongste nummer van De Surinamer — geen onverdeelde instemming met dit plan bestond in Suriname. Zijnerzijds sprak hij den wensch uit, dat een spoedig en dankbaar gebruik van de bereidwilligheid van de Rockefeller Foundation zou worden gemaakt, ter bestrijding van een volksziekte, die zulke zware offers eischt in Suriname. De heer Kraan sloot zich bij dien wensch aan.“

* *

De gouverneur heeft een voorstel ingediend bij de Koloniale Staten, om, in verband met de ernstige crisis in het balata-bedrijf, de lasten die op dit bedrijf rusten tijdelijk te verlichten. Het voorstel luidt om het concessierecht tijdelijk te verminderen tot de helft en de retributie op het verkregen product, welke thans 15 cent bedraagt, te stellen op drie cent per kilogram.

* *

Bij resolutie van 22 November is een commissie ingesteld voor de toekenning van premien, ten behoeve van de verbetering van de veeteelt; daarin benoemd als leden de heeren F. Corsten, gouvernements-veearts, tevens voorzitter; A. G. Putscher, landbouwer; C. J. L. Petri, landbouwer, tevens secretaris.

* *

Naar aanleiding van een artikel in „De Periskoop“ bevat „De West“ van 20 November een krachtig pleidooi voor de oprichting van een mijnbouwkundigen dienst in Suriname. Het is te hopen dat de Regering kennis zal nemen van het beloofde van „De West“. Het wordt meer dan tijd dat Suriname zulk een dienst krijgt. Dat kan geschieden onafhankelijk van een algemeen welvaartsplan.

* *

„Het Algemeen Handelsblad“ van 10 December schrijft:

„De Ver. „Oost en West“, het Comité Vliegtocht Nederland—Indië en het Comité Vliegtocht West-Indië, hebben B. en W. van Amsterdam om financiële steun verzocht voor de in den aanvang van 1929 te ondernemen vlucht van Nederland naar Suriname en Curaçao. Van verschillende zijden zijn reeds toezeggingen tot een bedrag van f 44.000 gedaan, doch voor den tocht zal f 60.000 noodig zijn.“

governor-General in Mid-Java. — Al deze bijdragen zijn van fraaie illustrering voorzien; een supplement bevat een reeks belangwekkende foto's: along Java's water ways.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 22 (16 Nov.). Siwalan-cultuur te Batang-Batang (Madoera), door Mohamad Said Mertasrana en R. Abdul Kadir Soeriodjo. (Geïllustreerde beschrijving van den siwalan-palm, het winnen van het sap waaruit suiker wordt bereid en den snoei der bladeren voor de overvaardiging van matten). — Sir Henry Wickham † (een der grootste mannen op het gebied der rubbercultuur in Oost-Azië), door A. F. Velders (met portret). — De bestrijding van het aardappel-veeheersbeestje (Epilachna), door Dr. C. J. J. van Hall. — Grondpolitiek en volkswelvaart (Wat de Indische agrarische geschiedenis ons leert. De invloed van een onderneming op de economische ontwikkeling en welvaart der omliggende bevolking). — Moderne inzichten aangaande de rubbercultuur, door Ch. H. Wright (vervolg). — Waarnemingen bij oliepalmen, door T. D. Marsch. — Aard en toetsing van Java-djatihout. Duurzaam materiaal, steeds meer toegepast. — Ananas-cultuur op Hawaii, door O. Freimund. — Suiker uit hout.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 20 (10 Nov.). Een nieuwe virusziekte van Deli-tabak, de Rotterdam B-ziekte, door Dr. S. C. J. Jochems (met afb.). — Het arbeidscontract en de Poenale Sanctie in den Volksraad. — Causerie over pluimvee, door G. G. — Synthetische rubber. — De dood van Sir Henry Wickham. — Alva Johnston over het rubber-vraagstuk.

De Indische Mercur.

No. 51 (19 Dec.). Positie van de Javasuiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Oost en West in Nederlandsch-Indië, door Ir. W. F. Staargaard; besproken door Prof. Mr. J. C. Kielstra. — De kaarnering der gronden van Ned. Oost-Indië (ontleend aan het Landbouwk. Tijdschr.). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoodaende de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. '28, No. 11. In Memoriam Jhr. W. J. E. van Riemsdijk, luitenant-colonel titulair der Cavalerie (met portret). — In Memoriam H. J. A. van Geuns 1878—1928 (met portret). — Inleiding op- en beschrijvingen over-ter beherming tegen strijdgassen te nemen tactische maatregelen en in verband daarmee eventueel te treffen voorzieningen, door F. A. Palm (slot). — Maachtgevechten, door N. L. W. van Straten. — Een snelbrugslag (met voorbereidend materiaal over snelstromende rivieren), door A. van Hillegondsberg. — De taak van „onze“ cavalerie in verband met haar organisatie en bewapening, door C. — Mededeelingen over de aanbidding van het hulde-lijk van de officieren van het Ned.-Ind. leger aan H. M. de Koningin.

De Periskoop. Alg. Weekblad voor Suriname.

Uit den inhoud van 't 27 Oct.-Nr.: Excursie naar Groningen [aan de Saramacca], door B. R. (slot). — De schoolspaarbank in Suriname, door Ph. J. Medmond (slot in het 3 Nov.-Nr.). — De Caraïbische taal, door A. P. Penard (vervolg). — De ananas, door Ch. Douglas. — Nr. van 3 Nov. Iets over het cosmopolitisch element van de Surinaamsche taal (vervolg). — Kakafeti [hanengevecht], door J. S.

* *

Rapport omtrent de arbeidstoestanden in en de werving van arbeidskrachten voor de Straits Settlements, de Federated Malay States en Ceylon, van Mr. A. G. Vreede, Hoofd van het Kantoor van Arbeid. Weltevreden, Landsrukkerij.

Dit rapport is het resultaat van eene studiereis naar genoemde streken, met het doel om — nu de Regering heeft besloten de „poenale sanctie“ afschaffen op het Maleische Schiereiland inderhand volledig had plaats gevonden, hoe dit in zijn werk was gegaan en welke oplossing men aldaar had gevonden voor het vraagstuk om in een zeer schaars bevolkt land, met betrekkelijk veel ondernemingen, zich voldoende werkkrachten te verschaffen, zonder gebruikmaking van bijzondere dwangmiddelen ter verzekering van de naleving der aangegane arbeidsovereenkomsten.

In de rubriek Uit den Verren Vreemde van het vorig K. W. is dit werk besproken.

Bevoelings- en afwateringswerken in de zelfbesturende landschappen in Zuid-West-Celebes, door P. Graadt van Roggen. [Beschrijving der werken in hun economische beteekenis]. Met kaartjes. Waterstaats-Ingenieur. Sept. '28).

Beschouwingen over adatrecht van Neder-

Ofschoon daaromtrent nog geen zekerheid kan worden gegeven, ligt het in het voornemen Schiphof als aanvangspunt voor den tocht te kiezen.

Daar Amsterdam door de inrichting van een moderne luchtvaarthaven de groote beteekenis van het vliegverkeer heeft erkend en door vluchten als die, welke reeds naar Oost-Indië zijn ondernomen, in het wereldverkeer een vooraanstaande plaats inneemt, achten B. en W. der hoofdstad het alleszins gewettigd de voorbereiders van dezen tocht naar West-Indië bij hun moeilijke taak te steunen door hun een subsidie van f 1000 toe te kennen. In dezen geest wordt den Gemeenteraad een voorstel gedaan."

* *

Verbetering. In ons vorig nummer staat op blz. 610, 1e kolom, in het midden: „dat die ambtenaren drie plekken werden aangewezen". Men leze: „door die ambtenaren".

Curaçao.

Hartelijkheid is toch maar alles!

Verleden jaar hebben wij aanmerking gemaakt op de zouteloze telegrammen, die de Curaçaosche radiodienst het publiek naar Nederland wilde laten zenden. Nu beproeft de directie van de Nederlandsche posterijen iets dergelijks in omgekeerde richting. Wij krijgen althans een verzoek voor f 3.25 een keus uit 16 teksten te telegraferen naar Oost- of West-Indië of Noord-Amerika. Wij weten niet, of die hartelijkheid met de woorden van een ander veel affrek vindt, maar waarom geen rekening gehouden met hen, die in hun wenschen voor verwanten en vrienden wat dieper gaan, dan die welke vertolking vinden in een „prettig" of „vrolijk" Kerstfeest en „gezondheid, geluk en voorspoed" in het Nieuwe jaar?

Hulde!

Wanneer niet de persoonlijke voortvarendheid van den wn. gouverneur het hovenstaande verdiende, hadden wij „Eindelijk" geschreven boven het onderstaande bericht uit de *Curaçaosche Courant* van 16 November 1928.

„De Gouverneur heeft eene commissie benoemd, bestaande uit den directeur van Openbare Werken, als lid en voorzitter, den Havenmeester, als lid en plaatsvervangend voorzitter, de heeren Dr. W. Ch. de la Try Ellis, voorzitter en Dr. H. Polvliet, lid van het Hof van Justitie in Curaçao, Ir. W. L. van der Vegt en Ir. J. H. Gravenstein, ingenieurs bij het departement van Openbare Werken alhier, als leden, en den adjudant-commies S. F. Landmeter als secretaris, teneinde eene scheepvaart-verordening, eene schippersverordening, en eventueel eene bedrijfs- en zee-ongevallen-verordening samen te stellen."

Een gevaar!

De wn. gouverneur heeft bij den K. R. een ontwerp ingediend, dat de mogelijkheid opent, bij de instructie van strafzaken getuigen, die vermoed worden wegens uitlandigheid bij de berechtiging eener zaak niet ter terechtzitting te zullen kunnen verschijnen, alsmede zeer oude en ziekelijke personen, onder eede te hooren, en op die beëdigde verklaring straks recht te doen.

Ook in Nederland kent men die bepaling. De voorgestelde redactie is trouwens aan de Nederlandsche ontleend. Het gevaar bestaat, dat men bij aanwezigheid eener beëdigde verklaring uit de instructie het niet zoo nauw neemt met de beantwoording der vraag, of een getuige inderdaad niet verschijnen kan. Echter moet steeds voor oogen gehouden worden, dat — indien eenigszins mogelijk — een getuige bij de berechtiging persoonlijk, op nieuw onder eede, zijn getuigenis moet komen herhalen. Op Curaçao gaat men niet graag naar het „Raadhuis", en omdat men de strenge verbodsbepalingen uit vroeger jaren tegen het thuis trouwen later wel met behulp van de medische faculteit op zij heeft weten te zetten, lijkt ons een extra-waarschuwing op haar plaats. Trouwens ook in de rechtsbedeeling komt het reeds voor, dat de rechter zich naar den justiciabele begeeft, die quasi ziek is, inplaats dat deze bij den rechter komt.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om nog eens de aandacht te vestigen op de eenvoudige regeling van de eedskwestie in Curaçao. Regel is de eed; alleen wie niet tot een erkende godsdienstige gezindheid behoort legt de belofte af, . . . maar eerst nadat hem de strafbepaling tegen het afleggen van valsche getuigenis zal zijn voorgehouden.

Hr. Ms. „Kortenaar".

Vrijdag 23 Nov. viel Hr. Ms. „Kortenaar" te Willemstad binnen, komende van Portorico.

Naar wij vernemen is men van plan drie maanden hier te blijven. Zoowel van officieele als van particuliere zijde is men bezig feestelijkheden voor te bereiden om den officieren en verdere heman-

ning het verblijf op Curaçao zoo aangenaam mogelijk te maken.

Op 24 Nov. was er receptie en bal ten gouvernementshuize.

(A. d. C.).

Bedrijvigheid aan de St. Nicolaasbaai.

Volgens den corresp. van „La Cruz" zijn er op het oogenblik ongeveer 1076 mannen bij de Pan American aan het werk. Hiervan zijn 600 Arubianen. Maar nog steeds is er voldoende werk voor meer arbeiders, vooral ambachtslieden. De Pan American heeft thans aan de St. Nicolaasbaai 115 olietanks en acht watertanks. Er heerscht een opgewekte bedrijvigheid aan de St. Nicolaasbaai. April van het volgend jaar hoopt men klaar te zijn met een deel der raffinaderij, zoodat men dan 85.000 barrel per dag kan raffineren. Ook is men bezig met het bouwen van 97 bungalows voor de employé's der maatschappij en de kapiteins der schepen.

Spoedig hoopt men te beginnen met een zwavelzuurfabriek; terwijl men aan het eind van dit jaar hoopt klaar te komen het een hospitaal.

De Curiel's Bank is bezig een succursaal te bouwen aan de St. Nicolaasbaai. Het fraaie gebouw, in beton opgetrokken, nadert reeds zijn voltooiing.

(A. d. C.).

C. P. I. M.

La Union deelt mee, dat de „Petroleum" Groot Piscadera gekocht heeft voor f 145.000.— De eigenaar, de heer C. A. Jones, had deze plantage indertijd voor f 40.000.— gekocht, maar er nog wel f 60.000.— aan ten koste gelegd. Het schijnt, dat de C.P.I.M. deze plantage om het water gekocht heeft.

Het blad verneemt ook, dat te San Juan op Portorico een ontspanningslokaal voor het personeel der C.P.I.M. zal gebouwd worden, zooda de „Caribbean" op Piscadera heeft.

Regen.

In de eerste helft van November viel er in de stad 194.4 m.M. regen, volgens den regentmeter van het St. Thomascollège.

Ook op Aruba heeft men na enkele kleine buien op 13 November een buitengewoon hevige regenbui gehad. Op Noord viel dien dag 107 m.M. en op Playa 125 m.M.

(La Union)

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit de ondertrouw- en trouwboeken der Gereformeerde Kerk op Curaçao:

12 Sept. 1790 huwden Theodorus Jutting, commissaris over de mindere questiën en verschillen, en Geertruida de Veer, beiden geboren te Curaçao.

Op 21 Jan. 1791 vindt men aangeteekend den ondertrouw van Nicolaas Willemsz en Catharina Baron, „Indiaansche mestice", beiden geboren op Curaçao.

20 Juli 1792 ondertrouw, 5 Aug. 1792 trouw van: Carel van der Meulen, administrateur van de één-percents Kaapvaartkas, en Jannetje Martha van Uytrecht. Getuigen a. d. zijde van den bruidegom: Jan Hero van der Meulen en Elizabeth van der Meulen geb. Van Taerling, a. d. zijde van de bruid: Caspar Lodewijk van Uytrecht en Paulina van Uytrecht geb. Ellis.

22 Februari 1793 ondertrouw van Jan Hero van der Meulen, commissaris van mindere questiën en verschillen, en Jannetta Catharina Winckler, beiden geboren op Curaçao. Getuigen van den bruidegom: Carel van der Meulen en Elizabeth v. d. Meulen, geb. Van Taerling; van de bruid: Herman Winckler en Jannetje Winckler, geb. Reyninck.

Uit den Verren Vreemde.

Afghanistan.

Veertien dagen geleden schreven wij: „Aman Oellah heeft zoo zijn eigen revolutie gewonnen". Nader nieuws deed echter inzien, dat onze conclusie zeer voorbarig was. De uit Kaboel gezonden berichten waren onvolledig en tendentius. De partij, die in verzet komt tegen de, door den koning met spoed en kracht doorgevoerde, verwestering van Afghanistan, was volstrekt niet verslagen en onderdrukt. Bij Kaboel en Jalalabad zijn nog bloedige gevechten geleverd. De pogingen, van de zijde van Aman Oellah in 't werk gesteld om met de verzetspartij tot overleg te komen, werden door de Sjinwari's en Koegiani's afgewezen. De koning werd zoo in 't nauw gebracht, dat er zelfs geruchten in omloop zijn geweest, volgens welke hij en de koningin Kaboel zouden hebben verlaten om in een fort een veilige wijkplaats te zoeken, terwijl ook in twijfel werd getrokken of de vreemde legaties wel gerust in Kaboel konden blijven.

Volgens de nieuwe berichten is 't zoover echter niet gekomen; maar bange dagen heeft men in Afghanistan's hoofdstad toch wel doorleefd, en de valsche, overdreven geruchten geven weer, welke verwachtingen door de hoofden gespeeld hebben. Zoo als steeds, liepen door de berichten ook verhalen heen van vreemden steun aan de verzetspartij, gewerd gemaakt van Russische en van Turksche invloeden, speciaal van conservatief Mohammedaanse zijde, ook Engeland moest een beschuldiging van dubbel spel hooren.

Onder voorbehoud melden de couranten, nu voorzichtig geworden, dat de regeering den toestand weer meester is geworden. Is dit inderdaad het geval, dan hebben koning Aman Oellah en zijn moeder koningin Soereia toch, in uren van schrik en bevende verkondiging ontvangen, dat een zeer groot, een overgroot deel van de Afghaansche bevolking niet geëind is van een snel-hervorming naar Europeesch model. De onverschachte Aziaten wenschen vooralsnog geen afstand te doen van eigen instellingen, zeden, gebruiken, gewoonten, van eigen taal en schrift. Zij bewonderen den vorst niet, die om zijn wil door te voeren, prinses en geestelijken, welke het eerste daartegen in verzet kwamen, lieten onthoofden (al was dit nog een echt Aziatische wijze van doen), maar zij laten zich door dergelijke handelingen ook geen schrik aanjagen.

Als de regeering de macht weer in handen heeft, zal de vorst toch een ander tempo voor de door hem voorgestane hervormingen moeten kiezen, wil hij niet of in conflict met zijn onderdanen blijven, of zich door geweldmiddelen moeten handhaven. Het vorstenpaar zal hierdoor dan voor een veel moeilijker taak komen te staan. Goedschiks of geweld, beide kunnen door een vrij eenvoudige methode hun weg vinden, maar beleidvol hervormen, volgens een overtuiging, die tegen het geloof, den wensch en den wil ingaat van hen, die hervormd zullen worden, dat vraagt een zoodanige mate van staatsmanskunst, dat het zeer te betwijfelen is of deze verwacht kan worden van een vorst als Aman Oellah, die als usurpator op den troon kwam en die nadien een niets en niemand ontziend geweldenaar bleef.

Bolivia—Paraguay.

De bemoeienissen van het Pan-Amerikaansche Congres en van den Volkenbond schijnen een oorlog tusschen Bolivia en Paraguay te stuiten. Mag men zich hierover in alle oprechtheid verheugen, met make zich niet aan overdrijving schuldig, door bereikte toe te schrijven en uitsluitend, of zelfs maar in de eerste plaats, te danken aan de telegrammen van het Congres of van den Volkenbondsraad. Bepleiters van Nederlands eenzijdige ontwapening zullen — ook bij de eerstvolgende verkiezingscampagne — wel niet nalaten met een dergelijk belooftelling te steunen, maar de waarheid gaat in de eerder tegen de eenzijdige ontwapeningstheorie in, dan dat zij haar zou steunen. Immers twee landen, beide lid van den Volkenbond, zijn tot oorlogshandelingen overgegaan, en de Volkenbond zou zich hiertegen machteloos gevoeld hebben, ware het niet dat bedreiging van buurstaten met economischen boycot (zonder hierover met den Volkenbond gepleegd-overleg) de reeds ten strijde getrokken staten tot inkeer gebracht had, terwijl voorts de verklaring van Washington, dat hun geld onthouden zou worden, aan dien inkeer den doorslag gegeven heeft.

Toen ten vorigen jare in China, dat lid van den Volkenbond was, ja het bekleedde zelfs een plaats in den Volkenbondsraad, toen in China andere landen gewapend zijn opgetreden, niettegenstaande deze zelf ook lid van Bond en Raad waren, heette 't: ja, maar in China heerschen ook zoo geheel bijzondere toestanden! Nu in Z.-Amerika twee Volkenbondstaten elkaar gewapend te lijf zijn gegaan, heelt weer: ja, maar in het Z.-Amerikaansche binnenland heerschen ook zoo geheel bijzondere toestanden! Maar met dit al zijn die landen toch alle toegetreden en toegelaten tot den Volkenbond, is ook voor hen het pact geschreven, aanvaard en van toepassing verklaard. Hierin ligt een aanwijzing, dat wie reeds op den Volkenbond wil vertrouwen, alsof deze gereed staat om als arbiter den oorlog te voorkomen, zich zelf en anderen bedriegt. De noodzakelijkheid om zich sterk en gereed te maken tot eigen verdediging is aan alle volken door de feiten juist sprekend voorgehouden. De mogelijkheid bestaat dat de Volkenbond iets zal kunnen bijdragen om de voortzetting van een ingezet gewapend conflict te stuiten, maar wie alles van den Volkenbond verwacht *le loup mangera*.

In Z.-Amerika heeft de Volkenbond niet aan preslige gewonnen, voor wie de zaken eerlijk ziet, zooda zij geloopt zijn.

De kwestie is nog niet uit, de vredelievende regeling moet nog uitgewerkt worden, en daarbij is aan den Volkenbond geen aandeel toegedacht.

De telegrammen door Briand als voorzitter van den Raad van den Volkenbond aan de regeeringen van Bolivia en Paraguay gezonden, zijn op een gelukkig oogenblik en onder gunstige bij-omstandigheden gekomen; zij konden hierdoor vriendelijk en welwillend beantwoord worden, maar de Raad heeft

Dec. 1928, N°. 52.

komen terecht, ingezien, dat hij zich verder bii- alle bemoeienis moet houden. De Volkenbondsraad durfde niet handelen, vree- Washington te ontstemmen. De strijdende Vol- biondsleden hebben de verdere afwikkeling aan Washington toevertrouwd. De grenzen tusschen de twee staten zijn niet vast- egd. In de schaars bevolkte oerwouden komen eoonlijke conflicten herhaaldelijk voor. Er zijn id hangende kwesties. Komt 't tot botsingen, dan dt de nationale eer er dadelijk bij betrokken, en is een casus belli. Zoo is 't ook nu weer gegaan. De Pan-Amerikaan- eferentie heeft nu te bemiddelen in „het ge- en verder te overwegen in hoever ook iets te is tot verbetering van „den toestand”. Dien- eeenkomstig lezen wij: „Men verwacht, dat de ommissie van de Pan-Amer. Conf. alleen de jongste en van het geschil zal behandelen, n.l. het vijftal wapende botsingen; het eigenlijke grensgeschil, at reeds meer dan 50 jaren hangende is, zal wellicht worden overgelaten aan andere bemiddelingsinstan- es.” Deze aanleggen heeft aan het Pan-Ameri- nisme meer hechtheid gegeven; zij heeft tevens g wat afbreuk gedaan aan de hechtheid van den Volkenbond als wereld-instelling. Ook is zij een ver- wijnsel in de zich al duidelijker zettende tegenstel- ng Amerika-Europa, tegenstelling van vredes- nden, die vredelievend wedijveren in bewapening.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Amsterdam.

HET KONINKRIJK SIAM IN WOORD EN BEELD.

Voor de leden van „Oost en West”, afd. Amster- en, en die van „Hou en Trouw”, Vereniging van id-leerlingen der Openbare Handelsscholen, al- er, hield de heer L. D. Petit, secretaris der eeling Amsterdam van Oost en West, in de oote aula van het Kon. Kol. Instituut een lezing et lichtbeelden en films over „Het Koninkrijk am”. Van het interessante land van den witten ant, door den heer Petit dit jaar op zijn thuis- van Indië bezocht, weet men hier in Holland g zoo weinig af, meende spr., daarom hoopt hij e deze casuerie de belangstelling te trekken, die naar zijn meening ten volle verdient. Er is wel geregeld handelsverkeer tusschen Siam en die, maar wat onze relaties betreft, staan wij ater bij andere mogendheden, terwijl er toch op gelegenheid is geweest die aan te knopen, zien het feit, dat meerdere malen vorstelijke per- men uit Siam ons Indië met een bezoek vereerden. am exporteert naar Indië rijst en teakhout en n importeert vandaar petroleum, benzine en steen- ol.

Er is een maandelijksche K.P.M.-verbinding, ver- ook een Deensche maatschappij, die een ge- gelde scheepvaart onderhoudt. Siam, zoo groot als Frankrijk vóór den oorlog, is absolute monarchie, mild en liberaal bestuurd or een vorst, die zich een vader voor zijn volk schouwvi. Door een serie lichtbeelden stelt spr. in gehoor thans in de gelegenheid hem te verge- en op een reis van Penang naar en vervolgens oor Bangkok, de hoofdstad; toont de tafereelen, e zich voor het oog ontrollen, als men uit den in naar buiten blik: volkstypes in hun eigen- arde kleederdracht, rijstvelden op primitieve e, anders dan op Java, door handkracht van et benodigde bevoeiingswater voorzien. En Bangkok zelf de stad van Boeddha, waar men ge- offen wordt door het groote aantal kloosters en hee- rachtige tempels, waar 70.000 bedelmonniken hun rijkplaats vinden.

In de stad zelf ontmoet men weinig Siameezen. in zijn landbouwer en leven in woningbooten op de r, in handel en nijverheid vinden alleen Chi- ezen een middel van bestaan. Belangwekkende elden vooral zijn die van de troonhal, het gewel- gebouw, waar de verschillende ceremoniën ver- ht worden, het koninklijk paleis, door een Eur- architect gebouwd, die welke betrekking hebben op ijkverbranding en het vangen van wilde olifan- . Deze dieren worden, waar mogelijk, aangewend re trek- of als duwdier. In hooge eere staat de olifant, die niet wil, maar een lichtroode kleur t. Ook in de oude hoofdstad aan de andere e van den Menam in de ruïnes der oude tem- vint men nog oude Boeddha-beeldjes, die als als in Bangkok zelf schitterende staaltjes zijn e de bedrevenheid in de beeldhouwkunst der ameese bevolking.

Tot slot vertoonde de heer Petit nog een film, e aan ons oog bijzonder interessante tafereelen ed voorbijgaan, wederom in de hoofdstad zelf van land, zoo belangwekkend vooral om de symbo- k en het rituaal aan zijn godsdienst verbonden. et een woord van dank door den voorzitter der d, Amsterdam van Oost en West, werd deze met dacht gevolgd voordracht besloten.

Afdeling Apeldoorn. CONTRIBUTIE-BETALING.

Leden en begunstigers worden beleefd attent ge- maakt op de gelegenheid hun contributie over 1929 te voldoen per postgiro. Het postgiro, van den penningmeester, den heer J. C. Baars is kan- toor Apeldoorn no. 93038.

Echter zal na 20 Januari per van Dijk & Zn. over de contributie worden gedisponeerd.

Daarna zal het Bestuur de jaarvergadering uit- schrijven en hooft dan met een goed programma voor den dag te komen.

Wij hebben nog eenige Boecatan-loten à f 1 over. Wie helpt ons er af? Ten slotte blijft uitbreiding van het ledental een plicht van allen.

De Secretaris, J. C. BAARS.

Afdeling Rotterdam.

Beleefd verzoek, naar aanleiding van het over- lijden van den heer D. J. M. van Reyn Snoeck, secretaris der afdeling Rotterdam, brieven enz. te zenden aan den voorzitter, den heer Mr. J. G. Huij- ser, Vredeshofweg 32, die zich bereid verklaard heeft het secretariaat voorloopig waar te nemen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

CONTRIBUTIE-BETALING.

Ter vermijding van omslachtigheid in de administratie worden de leden der afdeling Den Haag nogmaals her- innerd aan het bereids door den Secretaris-Penningm. dier afdeling gedane verzoek om de verschuldigde contributie aan hem af te dragen (giro no. 135120) en niet aan den Alg. Secr.-Penningm. van 't Hoofdbestuur.

Van het Informatie-Bureau.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Bij het openbaar middelbaar onderwijs in Neder- landsch-Indië, waaronder opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren begrepen, kunnen worden geplaatst volledig bevoegde leerkrachten (bij voor- keur mannelijke) in gymnastiek (aankomst in Indië uiterlijk Juni, doch niet eerder dan Mei 1929).

Bezoldiging f 350—f 950 's maands. Nederland- sche practijk telt mede voor toekenning van perio- dieke weddeverhoogingen (m.o. voor 9/10, m.u.l.o. voor 27/40, l.o. voor 9/20, tot een gezamenlijk maximum van 10 Nederlandsche dienstjaren).

Overtocht (met wettig gezin) naar de geldende bepalingen (thans 2de klasse).

Tegemoetkoming voor uitrusting f 1200 voor on- gehuwden, f 1800 voor gehuwden.

Sollicitaties (ongezegeld) vóór 15 Januari 1929 in te zenden bij de afdeling B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van de akte(n) van bekwaamheid.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Bij het technisch onderwijs in Nederlandsch-Indië kunnen in 1929 als leeraar worden geplaatst:

- A. Een werktuigkundig ingenieur;
- B. Een leerkracht voor het teekenen, in het bezit van de akte Mg.

Salaris f 400—f 1100 's maands. Nederlandse onderwijspractijk telt mede voor toekenning periodieke weddeverhoogingen (m.o. voor 9/10, m.u.l.o. voor 27/40, l.o. voor 9/20, tot een gezamenlijk maximum van 10 Nederlandsche dienstjaren).

Technische voorpractijk na het behalen van het ingenieursdiploma telt voor 9/10 mede tot een maximum van 10 Nederlandsche dienstjaren.

Tegemoetkoming voor uitrusting f 1200 voor on- gehuwden, f 1800 voor gehuwden.

Overtocht met wettig gezin naar de geldende be- palingen (thans in de eerste klasse).

De uit te zenden leerkrachten moeten uiterlijk in Juni, doch niet eerder dan in Mei 1929 in Indië aankomen.

Sollicitaties (ongezegeld) in te zenden bij de af- deeling B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Kolo- niën, onder overlegging van diploma of vereischte akte van bekwaamheid.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissa- riaat voor Indische Zaken bij het Departement van

Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededin- ging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdkte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdkte en akte wis- kunde l.o. of hoofdkte en twee der bijakten En- gelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdkte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch, of hoofdkte met een taalakte en één der akten teekenen, handelskennis, landbouwkunde of tuin- bouwkunde l.o.);

c. leeraar bij het middelbaar onderwijs:

- 1. klassieke talen;
- 2. Nederlandsche taal;
- 3. Duitse taal (akte B);
- 4. plant- en dierkunde;
- 5. wiskunde (doctoren of doctorandi genieten de voorkeur);

d. leeraar bij het technisch onderwijs:

- 1. teekenen, in het bezit van akte Mg;
- 2. werktuigkundig ingenieur;
- 3. electrotechnisch ingenieur;

e. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volks- gezondheid: waaronder een physioloog, 2 psychia- ters en 2 bacteriologisch onderlegde artsen (dienst- verband 3 of 5 jaren);

f. verpleegster 1ste klasse bij het krankzinni- genwezen;

g. leeraar-apotheker bij de apothekerassisten- tenschool te Weltevreden;

h. landbouwconsulent bij den Landbouwvoor- lichtingsdienst;

i. houtvester bij den Dienst van het Boschwezen;

j. predikant bij de Protestantsche kerken;

k. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend docto- randi in het Nederlandsch-Indisch recht komen in aanmerking);

l. gegradeerd adjunct-accountant bij den Be- lasting-accountantsdienst (diploma rekeningwe- tenschap vereischt);

m. accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

n. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

o. officier van gezondheid 2de klasse Röntgeno- loog (in vasten of tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkin- gen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het De- partement van Koloniën, afdeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen, genoemd onder a t/m m), en tot afdeling C (voor de betrekkingen onder n en o).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

J. A. van der Linde, Onderwijzer bij het O.L.O. Markt- straat, Delfzijl.

Tj. P. Oosterhuis, Idem als voren, Garstestraat 6, Win- schoten.

I. Polak, Onderwijzer bij het O.E.L.O., Thorbeckstraat 24, Roermond.

Mr. A. van Weenen, Ambt, ter besch. b. d. Belasting- dienst, Jan Sonjéstraat 21a, Rotterdam.

W. Kuiper, Adm. Ambt. b. h. Binnenl. Bestuur, Am- stelveenscheweg 227 (I), A'dam (Z).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Mej. H. Tibben, Verpleegster 1e kl. b. d. Hospitaaldienst, Copernicuslaan 39, 's-Gravenhage.

W. de Jong, Tuinbouwkundig ambtenaar 1e kl., Wijche- lerweg, Balk (Fr.).

J. W. P. van der Rest, Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst der Opiumregie, Van Weede van Dijkveld- straat te 's-Gravenhage.

N. W. van Hartingsveldt, Referendaris 1e kl. toegevoegd a. d. Regeeringscommissaris v. d. Bestuurs hervorming Willemsparkweg 180, Amsterdam.

H. van den Akker, Hoofdagent b. d. Alg. Politie, Nijver- heidssingel 53, Breda.

J. P. van Meulenaarsgraf, Hoofdagent 1e kl. b. d. Alg. Politie, Spionkopstraat 17, Haarlem.

Mevr. S. Koelewijn, geb. Surinamer, 1e klerke bij der P.T.T.-dienst, Kleverparkweg 86 (I), Haarlem.

J. H. Abuijs, Kantoorhoofd b. h. Hoofdbestuur van der P.T.T.-dienst, Valeriusstraat 8, 's-Gravenhage.

P. J. Gerke, Thesaurier-Generaal b. h. Dept. v. Finan- ciën, Hoogeweg 12, Zandvoort.

Mr. J. E. v. Hoogstraten, Referendaris ter Alg. Secre- tarie, Lausanne, Avenue de Rumine 68.

J. W. Baumann, wnd. gedipl. techn. ambt. 1e kl. b. d. P.T.T., Bronsteeweg 19, Heemstede.

Mej. Ch. J. Smits, 1e Commies b. d. S.S. en Tr., p.a. Ned. Ind. Escompto Mij., 's-Gravenhage.

F. Queck, Politieopziener b. d. Alg. Politie, Hirschberg a. d. Saale (Duitschland).

J. P. Schooleman, Machinist 1e kl. b. d. S.S. en Tr. Industriestraat 33, Apeldoorn.

D. Hoogeveen, Werkmeester b. d. dienst voor W. en E. Westerstraat 0 13, Dragten.

A. J. Nieuwenhuys, Redacteur b. d. Afd. Compt. v. h. Gewestelijk kantoor te Palembang, Sweelinckstr. 1 Utrecht.

J. van der Linde, Hoofdagent van Politie der 1e kl. Winburgstraat 61, 's-Gravenhage.

Mej. G. van Bon, Onderwijzeres der 3e kl. b. h. O. B. L. O., Zuidlaren (Dr.).

K. Aust, Hoofdpolitieopziener b. d. Veldpolitie, Schw- rin in Mecklenburg, Wittenburgerstrasse 72.

VLEESCHHOUWERIJ EN SPEKSLAGERIJ

E. VAN STRAALEN

Uitsluitend eerste kwaliteit vleesch
Spec. in fijne worst en vleeschwaren
Per stuk en machinaal gesneden

Theresiastraat 325 (hoek Cornelis-Houtmanstraat)
Telefoon 71836 — DEN HAAG — Telefoon 71836

Hotel-Restaurant VELSERBEEK
VELSEN, TELEFOON No. 504

RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
Aanbevolen Adres voor „Oost en West”

PIANO'S - VLEUGELS
HARMONIUMS

EERLIJK DUURT HET LANGST,

dat klinkt in onzen tijd misschien
wat ouderwets, maar een bedrijf
dat meer dan 30 jaar een
naam hooggehouden heeft, kan
er wel eenigszins over oordeelen

WIJ PRIJZEN ONS GELUKKIG,

handelaren te zijn in een artikel,
waarover slechts zéér weinigen
INDERDAAD VAKKUNDIG
kunnen oordeelen

VOOR ONS IS DAN OOK

iedere verkoop, hetzij groot of
klein, een zaak van belang, omdat
het publiek op ons vertrouwt,
want wij wenschen niet alleen
DEGELIJKE instrumenten te
leveren, maar ook aan ieder het
instrument, dat juist-voor-hem
geschikt is

WIJ HEBBEN HET DAN OOK

nooit te druk, om rustig en
grondig nota te nemen van uwe
speciale verlangens en mogelijke
bijzondere omstandigheden

GOOSEN & SWAGERMAN

Pianohandelaren sinds 1895

Boekhorststraat 149 - Den Haag - Tel. 13051
Laan van Meerdervoort 100-100a - Tel. 37867

C. VERSLUYS Jr.

BOEKHANDEL OP ELK GEBIED

KANTOORARTIKELN
LEESPORTEFEUILLE
MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR

REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK

TELEFOON No. 18798

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE” te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD
zoowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER
VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders

GELEGEN IN HET VILLAPARK, Fr. v. d. Puitenlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346
Prospecti worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Directrice N. E. LANGEREIS
AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST”

Alphabetische opgave van Leden der Verzeniging
„Oost en West”, die zich beschikbaar stellen
voor het geven van privaattlessen over
verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soera-
karta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en
Maleisch.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt.
O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling
voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.
— Economie en Kol. Economie.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Piano-
leerares, Steenschuur 13, Leiden.

Mevr. J. FRANCO MENDES—CALISCH, Nicolaas Maes-
straat 57, Amsterdam. — Leidt een cursus over „Geme-
schapszin” en geeft desgewenscht privaattlessen.
W. H. F. ENGELN, Rijswijk, Caan van Necklaan. —
Leeraar in de Dactyloscopie.

L. Ch. A. FONTEIJN, gep. ass.-res., Frederik Hendrik-
laan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in
geheel omvang.

B. VAN GELDER, Fuchsiastraat 53, Den Haag. — Me-
thodisch hygiënisch spreken.

J. F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned.
O.-I., H. T. O., Laakkade 80, den Haag, Kamer 126. —
Privaattlessen op alle uren van den dag in alle vakken
van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S.
betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en
letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmo-
graphie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen
voor toezicht op huiswerk.

H. HAYTINK, oud-Direct. Leeraar van Curacao, Pon-
tanuslaan 80, Arnhem. — Privaattlessen in Spaansch
en andere talen.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A”, Dir.
E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem. Is een volledig
ingerichte technische school, die volgens de schrif-
telijke methode opleidt voor alle technische examens
en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van In-
genieurs op de eindexamens.

M. J. NOLEN, gep. Ind. hoofdonderwijzer, Edisonstraat
90, Den Haag. — Privaattlessen in alle vakken van
het L. O. op alle uren van den dag. Bijwerken van
leerlingen. Opleiding H.B.S. en Gymnasium.

J. J. M. H. NIJST, Lid Nederl. Inst. v. Acc., Sloetstraat
3, Nijmegen; Parkstraat 105, Den Haag. — Privaat-
les Accountancy.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche
taal te Soerakarta, beëdigd Translateur hier te lande,
Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schrifte-
lijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch
en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen
beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Ma-
leisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft
les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilver-
sum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soer-
neesch en Maleisch.

Dra. A. PAARDEKOOPER, Leerares M. O., Hond-
terstraat 24, Amsterdam Z. — Privaatles Engelsch
Taal en Letterkunde. — Handelscorrespondentie.
Grammatica en Conversatieles.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel
Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — S
instellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaan-
— Maleisch. — Madoeresch.

Mevr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Gedij-
Onderw. in alle vakken van het Lager Onderw.
J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Beeklaan
Den Haag. — Maleisch taal en letterkunde.

A. A. SCHOEVEERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag.
Stenografie. — Machineschrijven.

PH. C. STUBENRAUGH, Leeraar M. O. — Ople-
voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdipl.
Cursus voor Handel en Administratie, St Anna-
85, Nijmegen.

JOS. SUYS, Candidaat-notaris, leeraar M.O. Ople-
Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondel.
Nijmegen, Oldenbarneveltstraat 34.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag.
Maleisch (grammatica, correspondentie, omg-
taal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Le-
— Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in
gelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — W
A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wensche-
worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris
Vereeniging, Korte Voorhout 6, 's-Gravenhage.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk
kennissen, die nog niet tot „Oost
West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruik-
vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING
ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VERE-
GING HEEFT WAT AAN U”.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT

BANDAGES NAAR M

VERBAND- en

VERPLEGINGSARTIKELN

Gediplom. Verpleegster aan

DEN HAAG - TELEFOON 3

Mutatiestaat van 19 tot 26 December.

Nieuwe Leden

Geïntroduceerd door:

Jhr. Mr. A. W. L. Tjarda van Starckenborgh Stachou-
wer, Commissaris der Koningin, Groningen, O. Bo-
teringestraat 144. f 5.

Jhr. J. Burmania van Andringa de Kempnaer, Notaris
te Haren (Gr.) f 5.

H. H. Niemeijer, Huize „de Vennen”, Rijksstraatweg,
Haren (Gr.) f 5.

Mr. N. J. L. Brantjes, Officier van Justitie te Maastricht,
Vrijthof 53. f 5

J. J. Hemmes, Directeur „Onderlinge Levensverzek-
ring Mij.”, Oud-Majoor Art. N.-I. L., Den Haag,
Adriaan Pauwstraat 34. f 5.

J. Over, Arts, Oud-Officier v. Gezondheid 1ste klasse
N.-I. L., Den Haag, Bentinckstr. 158. f 5.

H. G. Louisse, Oud-Directeur V. I. O. in N.-I., Den
Haag, Laan v. Meerdervoort 282. f 5.

C. A. de Meijer, Commissionair in Effecten, Den
Haag, Frankenslag 124. f 5.

N.V. „Drukkerij De Spaarnestad”, Haarlem, Nassau-
laan 49. f 5.

Rectificatie: Dr. A. Vrijburg, Oud Dierenarts Deli Mij.,
Prins Mauritslaan 9, Den Haag.

Afschrijvingen

Mevrouw de Wed. H. Bovens-Baumgärtner, Den Haag,
(Overleden).

Adresveranderingen

J. A. Lacomblé, Controleur B.B., van: Oegstgeest, Ko-
ninginnelaan 27, naar: Voorschoten, van Wijngaard-
delaan 28.

J. Passchier, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Nieuwer-
brug a. Rijn, naar: Amsterdam, van Eeghenstraat
24 boven. f 5.

Mevrouw E. Timm-Versteegh, van: Den Haag, Staten-
plein 1, naar: Bandoeng, p.a. W. Naessens & Co.
(tijdelijk).

Ir. F. W. Collard, Administrateur s.l. „Ardjow-
goen”, van: Cheribon, naar: Den Haag, Lub-
25. f 6.

A. A. Crince Le Roy, Landbouwconsulent m.v.,
Wageningen, Lawicksche Allee 17, naar: Châlons
Torrent” te Rossinières bij Chateau d'Oex (Suisse)

E. L. K. Schmölling, van: Pension Schönbrunn,
Hietzing, naar: Pension „Alpenrose” te Semmering
(Oestreich).